

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

34E JAARGANG

WOENSDAG 9 NOVEMBER 1949

No. 1696

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries.*

Redacteur-Secretaris: C. van den Berg.

Plv. Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

*J. E.-Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.*

*Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.*

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	887
Sommaire, summaries	887
Buigzame belastingtarieven door Prof. Dr M. J. H. Smeets	888
Gemeentefinanciën door Prof. Mr C. W. de Vries ..	890
De Italiaanse valutapolitiek vóór en na de devaluatie van het pond door Dr M. Vajda	891
De wereldscheepsbouw door C. Vermey	893
Brandstof economie door E. J. Muller	895
Ingezonden stuk: Het Nederlands bouwkasbedrijf en het rendement bij nieuwbouw door K. B. van Steenwijk, met naschrift van Prof. Dr C. Campagne	897
Boekbespreking: Prof. Dr Ir G. Minderhoud: Landbouwoöperatie in Nederland, bespr. door Dr J. H. van Stuyvenberg	897
Aantekening: De Franse franc: tien maal in dertig jaar	897
Een stem uit het bedrijfsleven: Benelux door Dr A. Tavernier	899
Internationale notities: Het contingenteringssysteem van Frankrijks buitenlandse handel	900
Mededeling van het secretariaat van de Centrale Commissie voor de Rijnvaart	900
Geld- en kapitaalmarkt	901
Statistieken: Stand van 's Rijks Kas	901
Maandcijfers van de grote banken in Nederland	902
Bankstaten	902

DEZER DAGEN

is het hek van de dam. De Ronde Tafel Conferentie is beëindigd met een accordo tussen de vergaderende partijen. Deze, uit hun afzondering gekomen, zijn thans elk huns weegs gegaan naar hun principalen. Zullen deze meegaan, of zullen zij staketsels zien als het tot de vraag komt, wie over de brug is gekomen?

Aan de „serene onttrokkenheid aan het gewoel van het ogenblik”, waarvan Huizinga eens voor de historie sprak, is de Indonesische quaestie nog niet toe. En daarmee

niet aan een afsluitend oordeel, hoezeer buitenlandse waarnemers hun vreugde reeds hebben uitgesproken over het bereikte resultaat.

Al zal het weggenomen hek veel Nederlanders nog niet verleiden om van vreugde te dartelen, er is althans ruimte gekomen voor verdere stappen. In de kooi van wantrouwen, opgebouwd uit vele mislukkingen, is thans een open deur. Zal die voor de Nederlanders, door de reactie in Indonesië open blijven, dan is er zelfs een stap vooruit in het heden.

Er is nog een barrière geslecht, althans sterk verlaagd. De rantsoenering — om een puristische strijd tegen de term distributie nog eenmaal te voeren, — is vrijwel in haar geheel opgeheven. Althans in ons land.

Het ziet er niet naar uit, dat de consumenten en masse door de bres zijn gestormd. Waarschijnlijk is er, nu het hek weg is, een ketting, die hen kort houdt, de koopkracht. Het postulaat der onbepaalde behoeften immers zit er te vast in, dan dat men kan menen, dat niet kopen tot een ingeoeffende reflex is geworden.

Zo zal de winkelstand hierdoor zijn schaapjes wel niet eerder op het droge hebben. Maar zij boekt één voordéel, de stijfelpot voor het opplakken der bonnen kan uitdrogen. Een dilettant, die wel eens zijn weg heeft gezocht door de vernuftige staketsels der $n + 1$ coupures, erkent winst aan het economisch goed: vrije tijd.

In Groot-Brittannië is men zover nog niet. Velden, die moesten helpen om het voedseltekort te ondervangen, zijn woest en ledig gebleven. De grondnotenexploitatie in Kongwa heeft minder oogst opgeleverd dan aan zaad werd geofferd. Thans gaat men over op zonnebloemen. Een symbolische schijn, dat men het hoofd blijft oprichten?

Dat kan men ook, een kort moment, doen op het Nederlandse Ministerie van Financiën. Het ontwerp van wet op de materiële oorlogsschade is thans zonder slag of stoot aanvaard. Het overleg is geslaagd, en, wat de opposanten betreft: „they swam and they swam, right over the dam”.

Niet alle bressen zijn gunstig. De nijvere verdedigers van de Raad voor Europa hebben de raad der ministers tamelijk drastisch gaten zien hakken in hun wel-uitgelegde linies. Het overleg moge dan „en marche” zijn, „Bevin l'arrêtera”.

Aan de andere kant gaat men weer trachten een bruggetje te slaan: de drie Westelijke bezetters zullen bijeenkomen om over een gezamenlijke politiek tegenover Duitsland te spreken. De Westduitse kanselier heeft getracht reeds wat vaste grond aan te dragen, door te verklaren, dat Duitsland tegenover Frankrijk geen oude koeien uit de sloot wil halen.

Aan een paar belangrijke hekken is men door een opstopping niet toe gekomen. Het Amerikaanse Congres had zoveel te verwerken, voor het tijdelijk de wei in kon, dat de financiering van de „Point four”-plannen en de wet op de immigratie van vluchtelingen zijn blijven liggen. De menigten wachten op het, volgende, gulle gebaar.

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

BELASTINGCONSULTATIE-BUREAU

A. L. F. Leverington
Alle belastingzaken

Medewerkers:

E. J. de Boer, Oud-Insp. d. Bel.
D. Sweepe, Oud-Ontv. der Bel.
N. A. Schol, Candidaat-Notaris.
Mr Dr Steinmetz, Bel. Jurist.
Adviseur voor Accountancy:
W. A. Breuning, Lid Nederl.
Broederschap v. Accountants.
1e Helmersstraat 95 — A'dam
Telefoon 85508.

GRAFOLOOG

H. LANOY - ROTTERDAM

PSYCHOL. ADVIEZEN

J. Luykenstr. 6, Tel. 50199

**ADVERTEER
IN
DIT BLAD**

R. Mees & Zoonen

Anno 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

Rotterdam

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen
Amsterdam (alleen Assurantie)

DE TWENTSCHE BANK N.V.

MAANDSTAAT OP 31 OCTOBER 1949

Kas, Kassiers en Daggeldeningen	f 14.471.797,80
Nederlands Schatkistpapier	541.435.140,00
Ander Overheidspapier	40.137.875,84
Wissels	1.098.193,12
Bankiers in Binnen- en Buitenland	22.122.853,76
Effecten en Syndicaten	1.489.699,65
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	10.921.502,14
Debiteuren	123.410.913,80
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	10.268.843,33
Gebouwen	3.500.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	844.171,91
	f 739.700.991,41
Kapitaal	f 44.800.000,—
Reserve	15.000.000,—
Bouwreserve	3.000.000,—
Deposito's op Termijn	77.511.243,76
Crediteuren	584.263.925,30
Geaccepteerd door Derden	58.081,76
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	14.223.568,68
Reserve voor Verleende Pensioenen	844.171,91
	f 739.700.991,41

EERSTE NEDERLANDSCHE

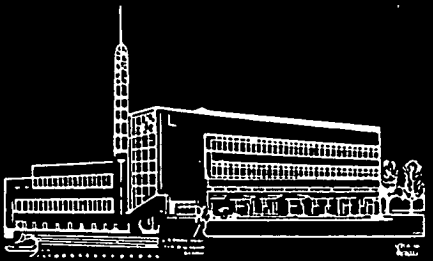
Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT - BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering

verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

HAV BANK - SCHIEDAM

**COLLECTIEVE
PENSIOEN-VERZEKERING**

met papier geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom

koperdraad en koperdraadkabel
kabelgarnituren, vulmassa en olie

NK F

N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Prof. Dr M. J. H. Smeets, *Buigzame belastingtarieven.*

Onder de maatregelen, welke ter bestrijding van een volgende depressie worden overwogen, worden genoemd „flexibele” belastingtarieven. Dit is voor de schrijver aanleiding geweest om aan te geven, op welke wijze de belastingen thans dienstbaar worden gemaakt aan het beleid van de Regering, voor zover dit betrekking heeft op het zo lang mogelijk tegenhouden van een loonsverhoging, het bevorderen van de investeringen in de particuliere sector en het daarin terugdringen van de consumptie. De belastingen kunnen door een toevallige samenloop van omstandigheden inderdaad voor een belangrijk deel aan deze regeringspolitiek worden aangepast. De schrijver waarschuwt echter voor overdreven verwachtingen bij een manipuleren met de belastingen ter bestrijding van een depressie; hij wijst op een aantal moeilijkheden, dat daarbij in de weg staat.

Prof. Mr C. W. de Vries, *Gemeentefinanciën.*

De plannen van de Regering inzake opheffing van de gehele ondernemingsbelasting, verhoging van de personele belasting door het Rijk en wijziging der Zegelwet zijn niet bevorderlijk voor de zaak der gemeentefinanciën. Deze komen hierdoor meer dan ooit in de fase der verstarring. Het perspectief voor de gemeente is dan ook zeer ongunstig, tenzij op enige wijze voor enig doel een gemeentelijke belasting naar enig inkomen wordt hersteld.

Dr M. Vajda, *De Italiaanse valutapolitiek vóór en na de devaluatie van het pond.*

Omdat de lira als zwevendé valuta geen vaste waardeverhouding tot het pond, resp. tot de dollar, had, kon Italië devalueren zonder formele devaluatie. De betrekkelijke geringe depreciatie van de lira t.o.v. de dollar (ca 10 pCt) zal niet leiden tot de wederopleving van het inflatiegevaar. De kans op enige daling van het gemiddeld prijsniveau wordt zelfs iets groter geacht dan die op een stijging daarvan. Niettemin mag worden verwacht, dat de depreciatie een verzwakking van het concurrentievermogen van verschillende Italiaanse exportindustrieën ten gevolge zal hebben. Ook afgezien hiervan kunnen Italië's grondproblemen op monetair en economisch gebied nog geenszins als definitief opgelost worden beschouwd.

C. Vermey, *De wereldscheepsbouw.*

Overziet men de gang van zaken m.b.t. de wereldscheepsbouw, dan kan worden gezegd, dat de scheepsbouw in Nederland, Frankrijk, Noorwegen en andere landen zich van de gevolgen van de oorlog heeft hersteld. Het aanvankelijke na-oorlogse monopolie van Engeland behoort thans tot het verleden. Vooral Engeland maakt zich zorgen voor de toekomst i.v.m. de sterke vermindering van het aantal nieuwe opdrachten. Met de toekomstige concurrentie van de Duitse scheepsbouw — Duitsland is reeds zeer actief wat betreft scheepsreparaties — moet ernstig rekening worden gehouden. Nu de „sellers' market” geleidelijk in het tegendeel verkeert komt het wederom vóór alles aan op een maximum aan efficiency en service. De Nederlandse scheepsbouw, die niet zoals in Amerika en Frankrijk steunt op regeringsopdrachten, resp. -subsidies, neemt een eervolle plaats in onder de andere landen.

E. J. Muller, *Brandstof-economie.*

De Nederlandse behoefte aan kolen belast de handelsbalans met bedragen oplopende tot f 300 à f 400 mln in 1952 (6 à 8 mln ton kolen tegen ongeveer f 50 per ton). Het is dus van belang, dat wij ons ernstig bezinnen op de grootst mogelijke economie in het kolenverbruik, ten einde te voorkomen, dat wij al te schatplichtig worden aan onze Europese burens. Een aantal mogelijkheden tot besparing van brandstoffen wordt door schr. aangegeven.

SOMMAIRE.

Prof. Dr M. J. H. Smeets, *Des tarifs fiscaux flexibles.*

L'auteur montre de quelle manière les contributions peuvent servir la politique du Gouvernement notamment quand il s'agit de freiner l'augmentation des salaires; de stimuler les investissements dans le secteur privé et de restreindre la consommation. En effet les contributions peuvent, par suite de circonstances fortuites et pour une grande partie, être adoptées à la politique gouvernementale. L'auteur dénonce, d'autre part, un certain nombre d'obstacles qui s'accumulent sur la voie tracée.

Prof. Mr C. W. de Vries, *Les finances communales.*

Les projets du Gouvernement en ce qui concerne la suppression complète de la taxe sur l'entreprise, l'augmentation de la taxe personnelle et la modification de la loi du timbre, ne sont pas profitables aux finances communales.

Dr M. Vajda, *La politique monétaire de l'Italie avant et après la dévaluation de la livre sterling.*

L'auteur donne un exposé détaillé de la politique monétaire de l'Italie depuis la fin de la guerre et les conséquences pour l'Italie de la dépréciation de la lire vis-à-vis du dollar.

C. Vermey, *La construction navale.*

Cet article donne un aperçu de la construction navale dans les pays les plus importants. L'auteur souligne e.a. la concurrence, toujours croissante, des chantiers allemands. Il importe actuellement que les chantiers s'occupent, avant tout, d'obtenir un maximum de rendement en efficacité et en services rendus.

E. J. Muller, *L'économie des carburants.*

Les besoins néerlandais en charbon grèvent la balance commerciale d'une somme allant de 300 à 400 millions de florins en 1952. Il est donc important qu'on se préoccupe de réaliser la plus grande économie dans la consommation de la houille.

SUMMARIES.

Prof. Dr M. J. H. Smeets, *Flexible rates of taxation.*

An outline of the manner in which taxes are now being made subservient to the Government policy of arresting higher wages as long as possible, encouraging investments in private enterprises and checking consumption. Incidentally taxes can indeed for a great part be adapted to this Government policy. The difficulties in this connection are also discussed.

Prof. Dr C. W. de Vries, *Municipal finances.*

The Government's plans covering the abolition of the companies' tax, an increase in rent-taxes by the State and changes in the Stamp Act are not in the interest of municipal finances.

Dr M. Vajda, *Italian currency-policy before and after the devaluation of sterling.*

The writer discusses the Italian currency-policy since the end of the last war and the consequences for Italy of the depreciation of the lira in respect of the dollar.

C. Vermey, *World shipbuilding.*

This article reviews shipbuilding in the most important countries. Attention is drawn to increasing competition from Germany. Efficiency and service are of paramount importance to the shipbuilding industry.

E. J. Muller, *Economy in coal-consumption.*

Netherlands coal requirements will mount up to 300/400 million guilders in 1952. The consumption of coal should, therefore, be kept as low as possible.

BUIGZAME BELASTINGTARIEVEN.

Van de belastingen wordt hoe langer hoe meer verwacht, dat zij dienstbaar worden gemaakt aan de algemene economische en sociale politiek van de Overheid. Zelfs wordt de hoop gekoesterd, dat bij het intreden van een depressie niet alleen een openbare-werken-politiek de teruggang in werkgelegenheid zal opvangen, doch dat daarnaast verlagingen van de belastingtarieven spoedig tot stand kunnen komen, teneinde o.a. aan de consumenten meer koopkracht ter beschikking te stellen, welke dan zal leiden tot het handhaven of weer opvoeren van de bedrijvigheid. Hierbij wordt aan een vermindering van het uitgavenniveau van de Overheid niet gedacht, zodat per saldo additionele koopkracht ontstaat.

Het loont de moeite na te gaan, welke hulp de belastingen te dezen opzichtê kunnen bieden. Het schijnt mij toe, dat zulks het beste kan worden verduidelijkt aan de hand van hetgeen de Regering voorstelt met betrekking tot veranderingen in de belastingen voor 1950. Immers, ook nu — het volgt duidelijk uit § 7 van de Millioenennota 1950 — wil zij mede van de belastingen gebruik maken om haar algemeen beleid op economisch en sociaal terrein te bevorderen.

* *

De omvang van dit artikel laat niet toe om hier het gehele verloop te schetsen van de belastingplannen, zoals zij vóór de devaluatie werden ingediend en zoals zij nader zijn gewijzigd. De bedoeling vóór de devaluatie was deze, dat de verlaging van de tarieven van de loon- en inkomstenbelasting voor een groot aantal groepen van de bevolking zou betekenen een flinke tegemoetkoming in de toe te nemen uitgaven voor huur en voor de in hogere prijzen tot uitdrukking komende omzetbelasting (de laatste m.i. voor zover deze betrekking heeft op de verhoging van 3 tot 3½ pCt). Voor de laagste inkomens — althans voor de gezinnen met minder dan drie kinderen — was de verlaging van de loon- en inkomstenbelasting in deze zin opgezet, dat deze vermindering de hogere huur en omzetbelasting¹⁾ nagenoeg zou opvangen, zodat een loonsverhoging niet nodig zou worden. Hierbij heeft reeds een stuiver per week meer of minder verlaging van de loonbelasting of meer of minder verhoging van de omzetbelasting een niet te verwaarlozen invloed.

Daarnaast was een wetsontwerp ingediend tot herziening van de vaststelling van de belastbare winst bij de ondernemingen, om aldus mede te helpen aan het verkrijgen van een gunstiger klimaat voor de financiering van de in de particuliere sector noodzakelijke investeringen.

Het bovenstaande houdt in, dat — zoals de Millioenennota 1950 het zegt — op het stuk van de belastingen een verschuiving werd voorzien van de sfeer van de verwerving van het inkomen naar de sfeer van de besteding daarvan. Een verschuiving, welke past in de huidige economische situatie van ons land en mede strekt tot het opheffen van de te sterke repercussies, welke de hoge tarieven van de inkomstenbelasting hebben opgewekt. De door de Regering voorgestane wijzigingen heffen weliswaar niet alle nadelen en ook niet op alle plaatsen op — hetgeen inhoudt, dat ook andere verbeteringen mogelijk zijn —, doch er wordt althans een begin gemaakt; bovendien moet worden bedacht, dat elke belastingverlaging, welke niet gepaard gaat met bezuiniging of het aanboren van andere middelen, een tekort op de begroting veroorzaakt.

Binnen de categorie van de kostprijsverhogende belastingen zijn verder enkele wijzigingen voorzien (o.a. hogere gedestilleerdaccijns, lagere accijnzen op bier en suiker), welke passen in de regeringspolitiek met be-

¹⁾ De verhoging van de personele belasting, welke aanvankelijk eveneens in het geding was, laat ik hier, nu zij op 1 Jan. a.s. nog niet doorgaat, gemakshalve buiten beschouwing. Ook verwaarloos ik hetgeen aanvankelijk f.a.v. de subsidies werd beoogd.

trekking tot de samenwerking met België en Luxemburg. Dat ook de verhoging van de omzetbelasting en van de benzinebelasting daarmee samengaan, toont opnieuw aan, dat thans in Nederland wordt getracht om — in tegenstelling met hetgeen in de depressie van de dertiger jaren het geval was — de belastingpolitiek, zoveel zulks doenlijk is, af te stemmen op het algemene economische en sociale beleid van de Regering.

* *

Tengevolge van de devaluatie kan niet alles verlopen zoals aanvankelijk werd verwacht. De Regering heeft in verband met de uit die devaluatie voortvloeiende gevolgen o.a. de verhoging van de opcenten op de personele belasting verschoven tot 1 Juni a.s., omdat dan het nieuwe belastingjaar begint, zodat hieraan ook fiscaal-technische voordelen zijn verbonden (geen extra-aanslag over het tijdvak 1 Januari-31 Mei 1949). Voorts heeft zij naast de reeds in September jl. aangekondigde vrijstelling van omzetbelasting (o.a. voor margarine, peulvruchten, vis, vlees, vet en spek) nog enkele artikelen voor dagelijks gebruik (o.a. jam, stroop, havermout, koffie, thee, groenten in blik, reparatie van schoenen) van deze belasting vrijgesteld.

Overzien wij thans dit geheel van maatregelen, dan kunnen wij uit een oogpunt van het dienstbaar maken van de belastingen aan het algemeen economische en sociale beleid van de Overheid, het volgende constateren²⁾.

De tarieven van de loon- en inkomstenbelasting worden zodanig verlaagd, dat zij de huurverhoging en de verhoging van de omzetbelasting nagenoeg geheel (voor de laagste inkomensgroepen) of althans ten dele kunnen opvangen, zodat uit deze hoofde een nieuwe loonronde niet nodig wordt.

Ook bij de middelgrote en hogere inkomensgroepen betekent dit een verschuiving van uitgaven voor inkomstenbelasting naar die voor hogere huur en voor hogere prijzen van een aantal consumptiegoederen. Indien nu kan worden bevorderd, dat — zoals mag worden aangenomen — de huiseigenaren de huurverhoging ook inderdaad besteden voor onderhoud van de panden, dan zal de verlaging van de inkomstenbelasting nog een ander gevolg hebben. Immers, indien en voor zover dit onderhoud plaats vindt, zal een „roofbouw”, een kapitaalverlies, worden voorkomen of tot staan gebracht, zodat hiermede eigenlijk de investeringen worden gebaat.

De investeringen kunnen verder worden bevorderd door de gewijzigde vaststelling van de fiscale winst, alsmede door de geleidelijke opheffing van de ondernemingsbelasting en door de reeds gememoreerde verlaging van de tarieven van de inkomstenbelasting, welke vermindering immers ook aan ondernemers ten goede zal komen. Daarbij acht ik de eerste meer in de lijn van de industrialisatiepolitiek te liggen dan de twee andere verlagingen. Er wordt immers een verhoogde afschrijvingsmogelijkheid toegestaan, waarvan men terecht kan zeggen, dat dit slechts een belastingverschuiving betekent. Maar zij is uit liquiditeitsoogpunt in deze jaren van groot belang en juist zij kan uitsluitend worden verkregen door die ondernemers, die... inderdaad investeren. Bij het opzetten van de plannen tot financiering van hun investeringen kunnen deze ondernemers met deze belastingverlaging rekening houden. De betekenis van deze belastingverlaging dient men niet te onderschatten; het zou mij te ver voeren om aan de hand van de publicaties over de voor 1949 geraamde (her)investeringen een benadering van het hiermede gemoeide bedrag te geven³⁾, op een

²⁾ De tijdelijke verhoging van de subsidies blijft in dit artikel buiten beschouwing.

³⁾ In de memorie van toelichting op het wetsontwerp Belastingherziening 1949 is een bedrag van f 170 mln verlagings opgenomen, hetwelk de resultante is van: a. de hierboven bedoelde vervroegde afschrijving; b. een hogere afschrijving wegens de voor één keer herwaardeerde (oude) activa; c. de afschaffing van de toevoeging aan de onbelaste reserve; d. de verlenging van de termijn voor verliescompensatie.

enkel ander aspect; dat met deze afschrijvingspolitiek samenhangt, kan ik in het kader van dit artikel evenmin ingaan. Ook het intrekken van de terugwerkende kracht, waarvoor in de plaats is gekomen een verdere verlaging van de ondernemingsbelasting (althans in feite voor de particuliere ondernemers), blijft hier buiten beschouwing.

Met betrekking tot de verlaging van de tarieven van de inkomstenbelasting en de geleidelijke afschaffing van de ondernemingsbelasting dient men af te wachten, of alle ondernemers inderdaad de hieruit vrij te komen bedragen voor investeringen zullen besteden. Opgemerkt moet echter worden, dat ook andere motieven — bijv. het opvangen van de huurverhoging, het onevenredig zwaar belasten van de middelgrote inkomens — voor een verlaging van de tarieven van de inkomstenbelasting pleiten en dat ten aanzien van de ondernemingsbelasting redenen pro en contra handhaving kunnen worden aangevoerd, waarop ik hier niet zal ingaan.

Naast en tegenover deze verminderingen, welke geheel of ten dele aan de investeringen ten goede zullen komen, staan nu kostprijsverhogende belastingen, welke de consumptie zullen dienen te beperken (het laatste zal vermoedelijk in sterkere mate geschieden door de gevolgen van de devaluatie). Hetzelfde kan men betogen t.a.v. de per 1 Juni a.s. voorziene verhoging van de personele belasting.

Ik laat hier buiten bespreking, dat deze veranderingen in de belastingen per saldo voor 1950 ca f 160 mln minder zullen opleveren; de Minister van Financiën heeft dit verlies aan opbrengst willen toestaan, omdat hij hoopt, dat daardoor nieuwe initiatieven zullen worden ontplooid, welke in de toekomst tot een vergroting van de belastbare sommen zullen leiden⁴).

Wij mogen dus constateren, dat de herziening vrijwel past in het beleid dat de Regering — ook door middel van andere maatregelen — wenst te volgen: bevordering van de industrialisatie, het zo lang mogelijk tegenhouden van een loonsverhoging en het beperken van de consumptie. Stellig zijn ook enkele zuiver fiscale oorzaken voor de herziening aan te geven — bijv. het bedrag, hetwelk in de inkomstenbelasting als noodzakelijk levensminimum wordt vrijgesteld, dient zich aan het reële levenspeil aan te passen —, doch in het algemeen mag men toch constateren, dat de belastingpolitiek „flexibel” is gehanteerd. Waarmede ik, het zij herhaald, niet wil zeggen, dat geen variaties op deze buigzame voorzieningen mogelijk zouden zijn.

* *

Mag men hieruit afleiden, dat de belastingen ook onder andere omstandigheden — bijv. in een depressie — steeds geschikt zullen zijn om te worden aangepast aan het algemene regeringsbeleid? Men zij zeer voorzichtig met het trekken van deze conclusie.

Daartoe zij er allereerst op gewezen, dat men ook thans niet over de gehele lijn is geslaagd. Zo zullen — hoezeer zij procentueel het geringst van de verlaging van de loonen, inkomstenbelasting profiteren — de ongehuwden per saldo meer geld in handen krijgen dan tot heden het geval is. De vrees is gemotiveerd, dat vooral de jeugdige arbeiders dientengevolge meer zullen verteren. Waarschijnlijk kan de regeringspolitiek brengen, hetgeen bewijst, dat men niet alles van „flexibele” belastingtarieven kan verwachten. Ook ten aanzien van de grote gezinnen kunnen de verlagingen van de loonbelasting geen uitkomst bieden, om de eenvoudige reden, dat zij reeds vrij zijn van deze belasting; hier zal men andere voorzieningen in beraad nemen.

Vervolgens is er het gelukkige verschijnsel, dat men

⁴) Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal; zitting 1948/49, blz. 220, alsmede Miljoenennota 1950, blz. 45. Zie ook Memorie van Antwoord op hoofdstuk I van de Rijksbegroting 1950, blz. 38.

de huurverhoging kon voorzien; de Regering laat haar toe per 1 Januari a.s. Nu begint op diezelfde dag het nieuwe belastingjaar voor de inkomsten- en loonbelasting, hetgeen een zeer gelukkig samentreffen is, althans indien de Staten-Generaal nu zéér spoedig een besluit nemen over de toe te passen verlaging. Immers, vóór Januari a.s. moeten alle werkgevers de nieuwe tarieven in hun bezit hebben; het samenstellen, drukken en verspreiden daarvan kunnen niet in een vloek en een zucht geschieden.

In de loop van een kalenderjaar kan men theoretisch de tarieven van de loonbelasting wel op korte termijn — en dan practisch het beste per kwartaal — veranderen, doch het tarief van de inkomstenbelasting moet daaraan onvermijdelijk worden aangepast. Zulks is in de loop van een belastingjaar slechts mogelijk door voor dat jaar een afzonderlijk tarief vast te stellen; daartoe worde hier in herinnering gebracht het afzonderlijke tarief over 1947, nodig geworden, omdat de loonbelastingtarieven met ingang van 1 Juli 1947 werden gewijzigd. Dat tarief inkomstenbelasting over 1947 vertoonde zeer vele gebreken; deze zouden sterk toenemen, indien men de tarieven van de loonbelasting op een andere datum dan 1 Juli zou veranderen.

Nog afgezien van deze technische bezwaren zal het duidelijk zijn, dat een verlaging van de loon- en inkomstenbelasting achteraf ter goedmaking van gestegen kosten van levensonderhoud of ter stimulering van de bedrijvigheid ook hierom zeer moeilijk zal zijn, omdat altijd een zekere tijd is gemoeid en met de parlementaire behandeling en met het gereed maken en uitreiken van de nieuwe tarieven enz.

Bij de omzetbelasting is een sneller aanpassen — afgezien dan van de tijd nodig voor de parlementaire behandeling — wel mogelijk, waarbij men nochtans in aanmerking dient te nemen, dat het in het algemeen (in verband met de afdracht per drie maanden) aanbeveling verdient — ik kan niet beweren dat zulks strikt noodzakelijk is — deze met een nieuw kwartaal te doen ingaan.

Vervolgens behoort men in aanmerking te nemen dat het manipuleren in de depressie met de loon- en inkomstenbelasting ook bezwaren heeft, omdat tal van personen vrij zijn van deze belasting; indien men door vermindering van deze tarieven in de depressie de uit het bruto-loon ter beschikking komende koopkracht wil vergroten, dan zal zulks juist bij deze mensen niet het geval worden. Voor het gestelde doel zou eerder de omzetbelasting in aanmerking komen, doch de omstandigheid, dat de sociale inslag van deze belasting door het opnemen van nog meer vrijgestelde artikelen is vergroot⁵), maakt het manipuleren met deze heffing in de volgende depressie minder succesvol.

Ook kan worden gedacht aan een verlaging van de vereveningsheffing, waarbij echter in acht moet worden genomen, dat deze ter zake van het loon van tal van werknemers niet wordt geheven. Indien men een dergelijke vermindering niet of niet geheel aan het bedrijfsleven ten goede zou doen komen, zou tegelijkertijd een loonsverhoging kunnen worden voorgeschreven.

Het schijnt mij toe, dat de doelmatigste methode zal zijn, het verminderen van de ten laste van de werknemers komende premiebetalingen in de sociale verzekering — practisch alleen 1,8 pCt volgens het Ziekenfondsenbesluit en mogelijk ten hoogste 1 pCt volgens de Ziektewet —; immers, een dergelijke verlaging zou — althans in de particuliere sector — de inhoud van elk loonzakje verhogen. Misschien dat hier — in het voetspoor van hetgeen over de vereveningsheffing is gezegd — mede kan worden gedacht aan een vermindering van de premies die ten laste van de werkgever komen. Het komt mij voor, dat hiermede een aantal van de maatregelen, welke in de eerste

⁵) Deze sociale inslag is verder nog verbeterd door nóg grotere differentiatie in de tarieven.

plaats in aanmerking kunnen komen, is besproken.

Wanneer men onder „buigzame belastingtarieven” ook een andere wijze van vaststelling van de fiscale winst zou willen begrijpen, dan moet worden opgemerkt, dat zulks slechts met ingang van een nieuw belastingjaar kan geschieden, tenzij de Staten-Generaal willen heen-stappen over de bezwaren, verbonden aan het in óverking treden met terugwerkende kracht, hetgeen in dit geval geen praktische moeilijkheden zou opleveren.

Tenslotte is bij dit alles — naast de tijd, nodig voor de parlementaire behandeling — van zeer groot gewicht, of de belastingdienst in staat is alles praktisch en op vrij korte termijn uit te voeren; men onderschatte deze factor niet!

* *

Uit dit weinige moge volgen, dat de belastingen stellig dienstbaar kunnen worden gemaakt aan de algemene economische en sociale politiek van de Overheid, dat dus „buigzame” tarieven inderdaad mogelijk zijn, doch dat zij „de wind moeten mee hebben”, willen zij van afdoende betekenis zijn. Men' koestere daarom geen overdreven verwachtingen t.a.v. de hulp, welke de belastingen in een depressie op korte termijn kunnen bieden; maatregelen op ander terrein zullen in het algemeen beter en sneller tot uitwerking kunnen komen dan de belastingen.

's-Gravenhage.

M. J. H. SMEETS.

GEMEENTEFINANCIËN.

Wordt het invoeren ener eigen gemeentelijke belasting naar enig inkomen opnieuw overwogen? Het Voorlopig Verslag der Tweede Kamer omtrent Hoofdstuk I der rijksbegroting voor 1950, waarin door vele Kamerleden de mening van de Minister wordt gevraagd over de mogelijkheid van het opnieuw invoeren van enige gemeentelijke inkomstenbelasting, luidt:

„Het onderwerp van de zelfstandigheid der gemeenten trok ook dit jaar weer de aandacht van vele leden. Zij wezen er op, dat door de „noodvoorziening” voor de jaren 1948, 1949 en 1950 wel aan de gemeentebesturen in vrij ruime mate de beschikking is gegeven over Rijksgeld, doch dat deze regeling slechts voor drie jaar geldt en zich geheel tot het financiële gebied beperkt”. De commissie-Oud is ingesteld om in het algemeen ten aanzien van het herstel van de financiële zelfstandigheid der gemeenten voorstellen te doen. Het gaat om de zelfstandigheid en deze is door de noodvoorziening niet in beginsel hersteld. Het Voorlopig Verslag gaat dan door: „De leden, die deze zaak ter sprake brachten, meenden, dat alleen het herstel van de mogelijkheid, dat de gemeenten een eigen gemeentelijke inkomstenbelasting heffen, als basis voor de gemeentelijke zelfstandigheid kan worden beschouwd. Zij vroegen, in hoeverre de Regering daartoe haar medewerking zou kunnen verlenen”.

Vier en twintig uur, nadat dit staatsstuk was gepubliceerd, verscheen een Nota van de Minister van Financiën, welke de waarde van deze opmerking van vele Kamerleden belangrijk verhoogt. Het vraagstuk der „financiële verhouding” wordt er des te acuter door.

Zonder op het verschijnen van Voorlopige Verslagen over vroeger ingediende wetsontwerpen, die belastingherzieningen brachten, te wachten, heeft de Minister van Financiën reeds nu enkele nadere mededelingen omtrent de plannen der Regering op belastinggebied gedaan, welke ook de zaak der gemeentefinanciën betreffen.

Die „zaak der gemeentefinanciën” wordt er niet beter op. Over de mogelijkheid van een zekere compensatie ten behoeve der gemeenten door het herinvoeren van een gemeentelijke inkomstenbelasting, spreekt de Minister voorlopig in het geheel niet.

* *

De nieuwe mededelingen van de Minister staan stellig in verband met de plannen ten aanzien van de Benelux en staan tevens in verband met de plannen tot industrialisatie van Nederland.

De Benelux eist een verschuiving in ons belastingstelsel, welke parallel loopt met de eisen ener industrialisatie. Nederland keert terug tot de moeilijkheden uit de beste regeringstijd van Koning Willem I, dus tot 1815-1830, toen van 's Konings zijde de ondernemer, die de welvaart bracht, werd gesteund. Willem I was de Koning-koopman, die aan onze industrialisatie dacht; zulks in het grote verband van een volledige Economische Unie met België-Luxemburg. Wanneer een latere Belgische Koningskeuze zich mocht wenden naar de oude Kroon van het Verenigd Koninkrijk, dan ware de periode 1815-1830 nog dichter bij.

De Minister van Financiën denkt aan een tragsgewijze opheffing van de gehele „ondernemingsbelasting”; zulks blijkbaar mede op verzoek van de Minister van Economische Zaken. De onderneming en de ondernemer moeten bedrijfspolitieke vrijheid hebben. Argumenten? Zie Willem I. Hiermede is natuurlijk niets onaangenaams bedoeld, noch voor de grote Koning, noch voor ónze tegenwoordige Minister van Financiën. Hij is in goed gezelschap.

„Voor verdergaande tegemoetkoming, waarvoor de wijzigingen in de voorstellen ruimte hebben gegeven, komen dan ook thans de ondernemingen van natuurlijke personen in aanmerking”. Daarbij wordt in het bijzonder gedacht aan de middenstandsbedrijven.

* *

De gemeenten ondervinden hierdoor grote nadelen. Het eigen gemeentelijk belastinggebied is reeds zeer gering en zonder fantasie. Alleen in de ondernemingsbelasting zat nog wat muziek en eigen gemeentelijke zeggingschap. Vele actieve gemeentebesturen hebben ook zelf de toekomstige industrialisatie bevorderd. Zij hebben getracht industrieën aan te trekken; zij hebben grote onkosten gemaakt; zij hebben verwacht een compensatie te vinden in de opbrengst der ondernemingsbelasting.

De verhoging van de personele belasting door het Rijk werkt indirect evenzeer ten nadele der gemeentelijke kassen, omdat het voor de gemeentebesturen weer moeilijker wordt in deze belasting enige meerdere compensatie te vinden om verloren gegaan belastinggebied te vervangen.

De mede voorgenomen wijziging der Zegelwet, welke aan de beurshandel welkom is, dwingt voorts de gemeentebesturen tot het betalen van nieuwe belastinggelden aan het Rijk, wanneer zij onderhandse akten (een ter beurshandel niet welkom instituut) aangaan. Maar deze maatregel verhoogt de kosten van een groot economisch plan ener gemeente, terwijl juist op kostenverlaging moet worden aangedrongen.

De gemeentefinanciën komen meer dan ooit in de phase der verstarring. Nu kan men zeggen, dat de rijksuitkering uit de algemene middelen aan de gemeentebesturen eigenlijk „gemeentegeld” is, maar de grondslag dezer uitkering is geheel in de handen van Regering en wetgever. De rijkswetgever verlaagt de opbrengst der algemene middelen naar eigen inzicht, thans bijv. met de opbrengst der ondernemingsbelasting. Het percentage der opbrengst dezer algemene middelen, voor de gemeenten bestemd, wordt door de rijkswetgever bepaald.

Het perspectief voor de gemeenten is zeer ongunstig, tenzij op enige wijze voor enig doel een gemeentelijke belasting naar enig inkomen wordt hersteld. Zo niet, dan worden meer dan ooit de gemeentebureaux tot kantoren des Rijks.

Het zoude dus in deze gewijzigde omstandigheden niet onmogelijk zijn, dat de „kaarten” ener gemeentelijke belasting naar enig inkomen nu weer iets gunstiger kwamen te liggen. Het debat in de Tweede Kamer zal dit punt niet geheel kunnen vermijden.

Wanneer de Memorie van Antwoord op Hoofdstuk I

deze week bekend is, wordt het antwoord der Regering op dit punt nog hieronder afgedrukt.

De bedoelde passage uit de Memorie van Antwoord luidt:

„Hoewel de Regering niet staat aan de kant van de leden, die menen, dat alleen het herstel van de mogelijkheid tot heffing van een eigen gemeentelijke inkomstenbelasting als basis voor de gemeentelijke zelfstandigheid kan worden beschouwd, is zij uiteraard bereid, na ontvangst van de voorstellen van meergenoemde commissie, aan dit punt de vereiste aandacht te schenken”.

's-Gravenhage.

C. W. DE VRIES.

DE ITALIAANSE VALUTAPOLITIEK VÓÓR EN NA DE DEVALUATIE VAN HET POND.

De recente gebeurtenissen op internationaal monetair gebied hebben de krachtige positie van de Italiaanse lira opnieuw in een scherp daglicht gesteld. Evenals België, behoort immers ook Italië tot die weinige Europese landen met betrekkelijk harde valuta, welke de goudpariteit van hun betaalmiddelen vermoedelijk niet zouden hebben gewijzigd, indien, zoals veelal werd verwacht, Engeland genoeg had genomen met een devaluatie van het pond sterling met ca 20 pCt. De aanzienlijk sterkere devaluatie van het pond heeft evenwel een nieuwe situatie geschapen. Na een kortstondige periode van „wait and see” heeft derhalve de Italiaanse Regering besloten tot een verlaging van de waarde van de lira t.o.v. de dollar met ca 10 pCt.

Men kan dus vaststellen, dat Italië op deze weg veel minder ver is gegaan dan Engeland en die landen, welke het Britse voorbeeld ten volle hebben nagevolgd. Het is zelfs iets minder ver gegaan dan een der Europese „harde valuta”-landen bij uitnemendheid, nl. België, dat zijn betaalmiddel met 12,67 pCt devalueerde.

Het is een eigenaardig verschijnsel, dat de goudwaarde van de lira kon worden verlaagd zonder een formele devaluatie. De verlaging kon op een elastische wijze geschieden, omdat de lira als zwevende valuta geen vaste waardeverhouding tot het goud, resp. tot de dollar had. De Italiaanse Regering was derhalve ook niet verplicht bij de bepaling van de nieuwe waardeverhouding tussen de lira en de dollar met het Internationaal Monetair Fonds overleg te plegen.

Ofschoon de lira ook reeds geruime tijd vóór de Europese devaluatiegolf een zwevende valuta was, toonde de positie van deze valuta een grote mate van stabiliteit. Italië had dus een vrij stabiele wisselkoers zonder formele stabiliteit en kon derhalve devalueren zonder formele devaluatie.

De betrekkelijk krachtige internationale positie van de Italiaanse valuta is van een betrekkelijk recente datum. Evenals tal van andere landen, had ook Italië in de eerste na-oorlogse jaren op monetair gebied met zeer grote moeilijkheden te kampen. De ontwikkeling van de situatie werd beheerst door een zeer grote mate en nog steeds verder toenemende inflatie, door groot gebrek aan stabiliteit ook op politiek gebied en door ernstige onrust op sociaal gebied, welke zich uitte in stakingsgolven en soms zelfs in acten van sabotage en gewapend verzet. Evenals in Westduitsland, doch ca een jaar vroeger dan, aldaar, brachten ook in Italië in de eerste plaats krachtige monetair maatregelen een wending ten goede teweeg. Bij een situatie, waarbij de Italiaanse lira ongeveer 98 pCt van de vooroorlogse koopkracht had ingeboet, kon alleen door een harde en consequente deflatiepolitiek een ommekeer tot stand worden gebracht. Dit heeft de toenmalige Minister van Financiën en thans President van de Italiaanse Republiek, Professor Luigi Einaudi, ingezien en ook dienovereenkomstig gehandeld. Zijn maatregelen

hadden o.a. betrekking op scherpe credietrestricties en op een verlaging van het tekort op de staatsbegroting. Het deflationistisch effect hiervan werd nog versterkt door enkele speciale monetair maatregelen en door Amerikaanse steun in de vorm van schenkingen en credieten, welke de financiering van belangrijke importen mogelijk hebben gemaakt. Mede hierdoor werd de Regering in staat gesteld ten eerste de stijging der geldcirculatie geleidelijk tot staan te brengen en ten tweede het offensief tegen de inflatie tegelijkertijd ook van de goederzijde krachtig ter hand te nemen. De prijzen liepen terug, het voorzieningspeil verbeterde, op politiek terrein kreeg de tendentie naar consolidatie de overhand, de invloed der extremisten ging achteruit, de stakingsgolven verloren veel van haar kracht, het vertrouwen keerde op monetair en economisch gebied meer en meer terug¹⁾.

Uiteraard had de deflatiepolitiek ook haar keerzijde. De prijsdalingen, voortspruitende uit een verruiming van het goederenaanbod bij een beperking van de binnenlandse koopkracht gingen met productiedalingen in verschillende takken van industrie en met een aanmerkelijke toeneming van de werkloosheid gepaard. Doordat anderzijds de deflatie een zekere druk op de binnenlandse consumptie uitoefende, werd een groter deel van de productie van een aantal artikelen beschikbaar voor de export. De grote Italiaanse exportindustrieën zijn voor een belangrijk deel in Noord-Italië geconcentreerd, waar het industrieel productie-apparaat door oorlogshandelingen slechts in een betrekkelijk geringe mate werd beschadigd. Zodra de import van grondstoffen en materialen mede door Amerikaanse steun mogelijk werd, kon Italië zeer begeerde artikelen als machines, textielwaren, transportmiddelen, electrotechnische artikelen, enz., leveren en wel in een periode, waarin een algemene warenhonger een uitgesproken verkopersmarkt deed ontstaan. In 1948 steeg de Italiaanse export t.o.v. 1947 van 28.270 miljoen tot 47.553 miljoen lira, terwijl de invoer van 77.553 miljoen tot 68.447 miljoen lira terugliep. In het eerste halfjaar 1949 was de export groter dan in de overeenkomstige periode van 1948, doch iets lager dan het in het laatste kwartaal 1948 bereikte peil. In de daling t.o.v. de laatste maanden van 1948 weerspiegelden zich de prijsdalingen op de wereldmarkten, de overgang tot een kopersmarkt en de bijzondere moeilijkheden t.o.v. de afzet in enige landen met zwakke valuta. Voorts heeft juist de sterke positie van de lira een stijging van de importen in de hand gewerkt. Daarentegen heeft zich ten aanzien van de dienstenbalans enige verbetering voltrokken. In 1938 wees deze in verband met de grote inkomsten uit het toeristenbezoek en van de geldzendingen van emigranten een belangrijk overschot aan (van ca \$ 200 mln op basis van de tegenwoordige koopkracht van de dollar). In 1948 werd de positie van de dienstenbalans beheerst door een zeer groot tekort t.o.v. de transportdiensten, dat door de inkomsten uit het toeristenverkeer en door de geldzendingen van de emigranten slechts voor een betrekkelijk klein deel te niet werd gedaan. Men mag aannemen, dat sindsdien het deficit op de dienstenbalans, vooral in verband met het herstel van de Italiaanse koopvaardijvloot en met de belangrijke stijging van het bezoek van buitenlandse toeristen, reeds kon worden gereduceerd. Verwacht mag worden, dat ondanks de naar verhouding hoge lira-koers de ontvangsten uit het toeristenverkeer in 1950 onder de invloed van de pelgrimtochten naar Rome nog flink zullen stijgen. Men rekent er op, dat in 1952/53 zowel de ontvangsten uit het toeristenverkeer, als de geldzendingen van emigranten een stand van rond \$ 200 mln zullen bereiken, terwijl het tekort op de transportdiensten plus de dienst der buitenlandse schulden niet veel meer dan \$ 100 mln zal uitmaken. Volgens de ramingen zou dus de Italiaanse

¹⁾ Zie ook mijn artikel: „Italië op demoeilijke weg naar herstel”, in „E.-S.B.” van 30 Maart 1949, blz. 253.

dienstenbalans in 1952/'53 een batig saldo van nagenoeg \$ 300 mln te zien geven. Het is echter uiterst onzeker, of dit peil ook in de praktijk werkelijk zal kunnen worden bereikt.

Ruim een jaar na de door Einaudi genomen monetaire maatregelen scheen Italië verschillende uit de deflatie voortgesproten moeilijkheden voor een groot deel te hebben overwonnen. In het eerste halfjaar 1949 was de industriële productie 9,8 pCt hoger dan gedurende de eerste zes maanden van het vorige jaar. Zelfs de stand van 1938 werd, zij het met slechts 1 pCt, overtroffen.

Zoals men zich zal herinneren, heeft men in Italië voor de wisselkoersen destijds een bijzondere oplossing gekozen, nl. een stelsel van drie verschillende noteringen. Tenslotte werd echter de lira hierbij gedurende geruime tijd vrij stabiel gehouden. De koersen der verschillende lirasorten weken niet belangrijk van elkaar af en schommelden rondom 575 lira per een dollar. Er werden overigens zekere grenzen voor de noteringen bepaald (tussen 350 en 650), waarbij vooral het plafond van praktische betekenis was.

Wat de pondenkoers betreft, was er vóór de devaluatie een bijzondere regeling van kracht en wel op initiatief van de Britse autoriteiten, die wensten, dat de feitelijke depreciatie van het vrije pond t.o.v. de dollar in de Italiaanse „cross-rate” niet tot uiting komt. Sinds November 1948 werd 50 pCt van de opbrengst in sterling aan het Italiaanse deviezenbureau of aan de gemachtigde banken verkocht tegen een koers van 4,03 maal de officiële dollar-koers. De overige 50 pCt kon direct aan bedoelde instellingen worden verkocht tegen de slotkoers van de dollar op de vrije markt van de vorige dag, eveneens vermenigvuldigd met 4,03. Deze koers was tevens toepasselijk voor alle sterlingaankopen ter betaling van importen en andere toegestane transacties. Na de devaluatie van het pond werd veelal verwacht, dat Italië de „cross-rate”-overeenkomst met Groot-Brittannië niet zou continueren. De Italiaanse Minister voor het Marshall-plan, Tremeloni, heeft evenwel bekend gemaakt, dat de regeling, natuurlijk op basis van de gewijzigde pondenkoers, niet zal worden opgezegd.

Bij een stelsel van zwevende lirakoersen kon de recente devaluatie van de lira, of beter gezegd de daling van de lirakoers t.o.v. de dollar, op de volgende wijze geschieden.

Het bericht betreffende de devaluatie van het pond deed uiteraard de mening postvatten, dat ook een herziening van de lirakoers voor de deur stond. Dit leidde tot een grotere vraag naar deviezen, in de eerste plaats naar dollars. De Italiaanse autoriteiten konden onder deze omstandigheden een daling van de lira verkrijgen door een passieve houding in te nemen. Zij waren echter tevens in staat deze daling op een bepaald moment en een bepaald peil tot staan te brengen. Zij beschikten immers over een naar verhouding zeer belangrijke „masse de manoeuvre” in de vorm van een deviezenreserve van ca \$ 450 mln.

Deze reserve was ontstaan doordat in de eerste phase van de door Einaudi toegepaste deflatoire maatregelen een aanmerkelijk deel van de gehamsterde deviezen werd gemobiliseerd. Een verdere factor was deze, dat Italië tengevolge van de Marshall-hulp zijn inkopen in het dollargebied door middel van zgn. Marshall-dollars kon dekken, terwijl het tegenover de Westeuropese landen batige handelssaldi verkreeg, waardoor het in bezit kwam van een belangrijk tegoed aan ponden, Franse en Belgische francs enz. Vooral in de periode, waarin het pond converteerbaar was, kon een deel van het pondbezit worden omgezet in dollars. Dat de Italiaanse autoriteiten de deviezenreserve niet alleen als „masse de manoeuvre”, doch ook als meer permanente dekking beschouwden, mag ook worden afgeleid uit de recente omzetting van een deel van het dollarbezit in goud. Einde September jl. heeft de Italiaanse Minister van Financiën, Pella, aan

de Kamer medegedeeld, dat Italië sinds einde Juni jl. zijn goudvoorraad van 108.000 tot 225.000 kg verhoogd, dus ruim verdubbeld, heeft. Kort geleden hebben ook nog belangrijke goudaankopen in de Verenigde Staten plaats gehad tegen een goudprijs van 35 dollar per ons fijn. Op basis van de tegenwoordige Italiaanse goudprijs is de Italiaanse biljettencirculatie voor 25 pCt door goud gedekt, terwijl daarnaast een belangrijke reserve aan dollars en andere deviezen ter beschikking staat. Er werd beklemtoond, dat de gedeeltelijke omzetting van deviezen in goud een onderdeel vormde van de monetaire politiek der Italiaanse Regering en dus geen verband hield met de devaluatie van het pond. Niettemin schijnt het echter tevens in de bedoeling te liggen zich te beschermen tegen een eventuele verhoging van de goudprijs in de Verenigde Staten.

De Italiaanse autoriteiten hebben op de wisselmarkt eerst ingegrepen, toen de depreciatie van de lira t.o.v. de dollar 10 pCt bereikte. Tevens werd besloten de dollarkoers voorlopig niet langer maandelijks, doch dagelijks vast te stellen, waarbij de gemiddelde koers van de vorige beursdag als basis wordt aangenomen. De koers van 650 lira per dollar werd als plafond gehandhaafd.

Over het algemeen hebben de Italiaanse autoriteiten op het gebied van de monetaire politiek een belangrijke mate van vrijheid van beweging behouden en zij kunnen haar standpunt telkens vrij gemakkelijk herzien op grond van praktische overwegingen.

Technisch is de positie van de lira ongetwijfeld sterk gebleven. Op zich zelf zal de betrekkelijk geringe depreciatie van de lira geen zodanige invloed op de binnenlandse prijsstructuur hebben, dat als gevolg hiervan de wederopleving van het inflatiegevaar zou dreigen. De importen uit het dollargebied vertegenwoordigen ca 40 pCt van de totale Italiaanse importen. Deze zullen door de matige stijging van de dollarkoers iets duurder worden. De overige 60 pCt van de importen komen groten-deels uit landen, die sterker hebben gedevalueerd dan Italië. Het is mogelijk, dat het aandeel van de laatstgenoemde landen in de Italiaanse importen zal toenemen. In deze landen zal Italië voorlopig aanzienlijk goedkoper kunnen inkopen dan vóór de devaluatie. Men is derhalve van mening, dat de kans op enige daling van het gemiddelde prijsniveau zelfs iets groter is dan die op een stijging daarvan. Het feit, dat de Italiaanse Regering een verlaging van de broodprijs heeft aangekondigd ongeveer op hetzelfde tijdstip, waarop Sir Stafford Cripps het Britse publiek heeft voorbereid op een belangrijke stijging van de prijs van dit artikel, mag als een veelzeggend symptoom worden beschouwd.

Aan de andere kant mag worden verwacht, dat het duurder worden van de lira t.o.v. de meeste overige betaalmiddelen een verzwakking van het concurrentievermogen van de Italiaanse exportbedrijven tengevolge zal hebben. Dit heeft in de eerste plaats op de textielnijverheid betrekking, welke nu zal zijn blootgesteld aan een verscherpte Engelse concurrentie, o.a. op de belangrijke Aziatische markten. Ook voor een aantal andere takken van nijverheid, zoals bijvoorbeeld de automobielandustrie en de scheepsbouw-nijverheid, staan toenemende moeilijkheden voor de deur. De export van vruchten en groenten wordt eveneens met terreinverlies op verschillende markten bedreigd. Men hoopt weliswaar, dat op de duur de prijzen in de landen met sterker gedevalueerde betaalmiddelen zullen stijgen, doch dit zal wellicht slechts geleidelijk geschieden en een volledige compensatie hierdoor van het effect der gewijzigde wisselpariteiten lijkt voorlopig onwaarschijnlijk.

Eventueel zou Italië desnoods zijn toevlucht kunnen nemen tot een verdere verlaging van de lira. Deze oplossing zou evenwel slechts in laatste instantie in aanmerking komen, omdat men alles wenst te vermijden, waardoor de zo moeilijk bereikte betrekkelijke stabiliteit

van lonen en prijzen zou kunnen worden bedreigd.

Ook afgesprijden van de door de valutasierting veroorzaakte verzwakking van het concurrentievermogen van verschillende Italiaanse exportindustrieën kunnen Italië's grondproblemen op monetair en economisch gebied nog geenszins als definitief opgelost worden beschouwd. De betrekkelijk gunstige positie van de Italiaanse betalingsbalans is baseerend op het ogenblik op de Amerikaanse hulpsubsidies. Zonder deze hulp zou Italië niet in staat zijn de importen uit het dollargebied te financieren.

Ook de behandeling van het probleem der structurele werkloosheid zal een grote krachtsinspanning eisen, te meer, waar tegelijkertijd ook de thans onbevredigende arbeidsproductiviteit aanzienlijk zal moeten worden verhoogd. Er bestaat kans op, dat de emigratie in het kader van de economische integratie van Europa en, wellicht ook in verband met de uitvoering der Amerikaanse plannen in zake de ontwikkeling van economischen achter gebieden zal kunnen worden bevorderd. Men kan echter hiervan voorlopig op zijn best slechts de absorptie van een deel van het jaarlijks accres aan arbeidskrachten verwachten. De oplossing zal voornamelijk moeten worden gezocht in een groots programma van kapitaalinvesterings ter bevordering van de productiviteit in landbouw en industrie, ten opzichte waarvan reeds, vooral wat Zuid-Italië betreft, praktische plannen werden uitgewerkt. Hierdoor zou tevens een gunstig effect op de productiekosten resp. op Italië's concurrentievermogen kunnen worden bereikt. Zou het internationale vertrouwen in Italië's economische toekomst verder toenemen, dan zouden, ook particuliere buitenlandse, voornamelijk Amerikaanse, investeringen een bijdrage kunnen leveren, hetgeen eventueel ook de oplossing van de kwestie der betalingsbalans ook na het einde van de periode van Marshall-hulp zou kunnen bevorderen.

Amsterdam.

Dr M. VAJDA.

DE WERELDSCHEEPSBOUW.

Blijkens de per 30 September jl. door Lloyd's Register of Shipping gepubliceerde gegevens, is Engeland's aandeel in het totaal der in de verschillende landen in aanbouw zijnde tonnage, vergeleken met 30 Juni jl., met 52.209 tons toegenomen. Voor de overige landen tezamen bedroeg de toeneming 109.460 tons (hierbij is geen rekening gehouden met Duitsland en Rusland).

Engeland's aandeel in de wereldscheepsbouw, dat anderhalf jaar geleden nog meer dan de helft van het wereldtotaal bedroeg, daalde in het tweede kwartaal van dit jaar tot 46 pCt en bedroeg per 30 September jl. 45,5 pCt. De totale tonnenmaat der aan het einde van het derde kwartaal op de werven van Engeland en Noord-Ierland in aanbouw zijnde tonnage bedroeg 2.095.217 br. reg.tons. Het totaal der overige landen tezamen bedroeg 2.512.522 br. reg.tons.

Onderstaande tabel geeft de bruto register tonnenmaat der op 30 September jl. in een aantal landen in aanbouw zijnde tonnage:

Engeland en Noord-Ierland	2.095.217
Verenigde Staten	625.281
Frankrijk	408.746
Nederland	311.759
Zweden	254.705
Italië	206.900
Japan	137.760
Denemarken	130.390
Spanje	114.828

Het totaal der in Engeland en Noord-Ierland voor buitenlandse rekening in aanbouw zijnde tonnage steeg achtereenvolgens van ca 100.000 tons per eind Maart '46 tot 513.000 tons per eind Maart '47, 696.000 tons per eind

Maart '48, 742.000 tons per eind Maart jl. en 765.812 tons per eind September jl., m.a.w. op laatstgenoemd tijdstip bedroeg het aandeel der buitenlandse opdrachtgevers 36,6 pCt van het totaal. Noorwegen is met 292.788 br.reg.tons nog steeds een belangrijke cliënt, maar ook Argentinië is met 102.893 tons een opdrachtgever van betekenis. Voor de overige landen bedroeg het aandeel der buitenlandse opdrachtgevers tezamen 39,7 pCt (996.605 tons) van het totaal der in die landen in aanbouw zijnde tonnage. Het hier neemt Noorwegen met 291.202 tons de eerste plaats in de rij der buitenlandse opdrachtgevers in, overigens op de voet gevolgd door Panama met 288.562 tons; Argentinië neemt met 155.500 tons de derde plaats in. De landen, waar de grootste tonnenmaat voor buitenlandse rekening in aanbouw is, zijn, na Engeland, de Verenigde Staten met 282.521 tons, Zweden met 205.900 tons en Nederland met 186.486 tons.

Dat het zwaartepunt in de samenstelling der wereldkoopvaardijvloot steeds meer naar het motorschip wordt verlegd, blijkt uit de navolgende cijfers, t.w. in aanbouw in Engeland en Noord-Ierland: stoomschepen — 860.406 br.reg.tons; motorschepen — 1.234.811 br.reg.tons. Overige landen: stoomschepen — 1.024.553 br. reg.tons; motorschepen — 1.487.969 br.reg.tons.

Van de totale in alle landen in aanbouw zijnde tonnage bestond per 30 September jl. niet minder dan 41,4 pCt uit tankschepen (173 schepen metende 1.908.167 br.reg.tons).

Is oppervlakkig bezien de positie, waarin Engeland's scheepsbouw verkeert, alleszins bevredigend — immers, het merendeel der werven is gedurende de eerstvolgende 18/24 maanden volledig bezet —, men maakt zich nochtans zorgen over de toekomst.

Allereerst is daar de sterke vermindering van het aantal nieuwe opdrachten. Men vreest — en waarlijk niet ten onrechte —, dat de grote stroom van opdrachten uit vrijwel alle zeevarende landen gedurende de vier jaren, welke sedert het einde van de oorlog zijn verstrekt, door een periode van aanzienlijk geringer activiteit zal worden gevolgd. De verliezen aan scheepsruimte tijdens de oorlogsjaren door Engeland geleden zijn goeddeels ingehaald, ondanks het feit, dat bijna twaalf miljoen tons scheepsruimte door oorlogsgeweld verloren ging. Ten dele is dit geschied door aankoop van tijdens de oorlog voor rekening der Amerikaanse en Engelse Regeringen gebouwde schepen. Bij analyse blijkt, dat de sedert 1945 voor Engelse rekening gebouwde schepen goeddeels uit lijntonage en tankers bestaan. Slechts een in verhouding beperkt aantal nieuwe schepen is voor de algemene vrachtaart bestemd. Is derhalve één der meest dringende problemen, t.w. dat van de wederopbouw der koopvaardijvloot, voorlopig althans goeddeels opgelost, ook het uitvoeren der achterstallige reparaties en periodieke surveys, alsmede het weder voor de normale handelsvaart gereed maken van de voor de oorlogsvoering dienst gedaan hebbende schepen, is practisch gereed gekomen. Met de aankoop van tweedehands schepen was naar ruwe schatting een bedrag van ruim £ 100 mln gemoed. Een eveneens zeer globale raming van het totaal bedrag, benodigd voor de financiering der sedert het einde van de oorlog bestelde nieuw te bouwen schepen, komt op rond £ 600 mln. Tenslotte werd in totaal tot dusver meer dan £ 200 mln besteed aan reparaties, periodieke surveys en „reconversion”. Deze bedragen geven enerzijds een indruk van de kapitalen, welke sedert 1945 in de Engelse koopvaardijvloot zijn geïnvesteerd, anderzijds verklaren zij ten dele de grote bedrijvigheid, die gedurende de achter ons liggende jaren in de Engelse scheepsbouw- en reparatiebedrijven heerste. Ten dele! Immers, ook het buitenland plaatste op grote schaal bouwopdrachten.

Onderstaande tabel, ontleend aan gegevens verstrekt door de Parliamentary Secretary to the Admiralty ten aanzien van de bouwvergunningen sedert het eind van de

oorlog aan buitenlandse opdrachtgevers verleend, geeft een beeld van de omvang dezer opdrachten.

Schepen van meer dan 100 bruto register tons.

	Tankers	Br. reg.tons	Alle andere scheepstypen tezamen	Br. reg.tons
1945	1	17.081	181	348.666
1946	13	143.117	192	521.421
1947	40	462.820	71	159.167
1948	56	604.691	74	137.718
1/1-31/3 1949	2	20.800	2	7.350
Totaal	112	1.248.509	520	1.174.322

Totaal: 632 schepen melende 2.422.831 br.reg.tons.

Gereed gekomen schepen.

	Tankers	Br. reg.tons	Alle andere scheepstypen tezamen	Br. reg.tons
1945	—	—	—	—
1946	—	—	35	100.873
1947	—	—	132	223.413
1948	7	78.188	191	454.073
1/1-31/3 1949	2	18.914	25	77.399
Totaal	9	97.102	383	855.758

Totaal: 392 schepen metende 952.860 br. reg. tons.

Van de thans nog op Engelse werven in aanbouw zijnde rond twee miljoen br. reg. tons is, zoals uit bovenstaande gegevens blijkt, 765.812 br. reg. tons, d.w.z. bijna een derde gedeelte voor het buitenland bestemd. De buitenlandse reder is derhalve een zeer belangrijke cliënt en het is dan ook volkomen begrijpelijk, dat de trend der buitenlandse opdrachten nauwkeurig wordt gevolgd en een teruggang van 50 pCt vergeleken met een jaar geleden bezorgdheid wekt.

De oorzaken van het trager vloeien van nieuwe opdrachten zijn kort samengevat: de abnormaal hoge bouwprizen, de lange levertijden, de toenemende buitenlandse concurrentie en de minder gunstige vrachtenmarkt. Op de beide eerste factoren heb ik reeds eerder gewezen en de abnormale verhoudingen met enkele sprekende voorbeelden geïllustreerd¹⁾. De toenemende activiteit elders blijkt uit de in de aanhef geciteerde kwartaalcijfers. Grosso modo kan worden gezegd, dat de scheepsbouw in ons eigen land evenals in Frankrijk, Noorwegen etc. zich van de gevolgen van de oorlog heeft hersteld. Het monopolie, waarop Engeland na de oorlog aanvankelijk kon hogen, behoort dan ook tot het verleden. Voorts dient rekening te worden gehouden met de toekomstige concurrentie van de Duitse scheepsbouw — op het stuk der scheepsreparaties is Duitsland reeds zeer actief — en het is gezien de prestaties vóór de oorlog begrijpelijk, dat men deze toekomstige mededinging in Engeland ducht. Minder te waarden zijn m.i. de soms welhaast onoprecht aandoende en onmiskenbaar kortzichtige argumenten waarmede een voortgezet embargo van Engelse zijde wordt bepleit. Ik denk aan een recente uitslating van de president der Shipbuilding Conference: „... But it is a development which is viewed with concern by shipbuilders in this country, not on grounds of competitive ability or from self-centred motives, but because with a world potential of shipbuilding capacity of some nine million gross tons per annum — equal to nearly four times the anticipated yearly demand when the present replacement rush is over — it seems questionable policy to add to that capacity by the resuscitation of facilities in an ex enemy country which has used it in the past as one of the most valuable elements in its war potential”. Men ontkomt niet aan de indruk, dat ondanks de betuigingen van het tegendeel, vrees voor Duitse efficiency, mede tot uitdrukking komend in gunstiger arbeidsprestatie, korter levertijden en lager kostprijzen wel degelijk een rol speelt. Ook hier geldt m.i., dat men de Duitse scheepsbouw niet duurzaam kan verbieden resp. uitschakelen.

Dat de animo niet groot is om nieuwe schepen te bestel-

¹⁾ Zie: „De scheepsbouw in 1948” in „E.-S.B.” van 6 April 1949.

len, welke uiteindelijke kostprijs volstrekt onzeker is, ligt voor de hand. Toch kan vlootvernieuwing en dit geldt in het bijzonder voor een deel der schepen in de geregelde lijnvaart, niet voor onbepaalde tijd worden uitgesteld. Van de op 1 April jl. 7.592.560 br. reg. tons grote lijnvaart onder Engelse vlag dateert 2.226.826 br. reg. tons aan tonnage van het bouwjaar 1929 en eerder, terwijl ruim 300.000 tons in de jaren 1930/31 werden gebouwd. Dit betekent, dat rond één derde gedeelte de nuttige leeftijds-grens, in het bijzonder voor deze categorie schepen, waaraan uiteraard hoger eisen ten aanzien van efficiency moeten worden gesteld dan aan het doorsnee trampschip, reeds heeft bereikt of spoedig zal bereiken. Voorts dateert een tonnenmaat van rond 1,5 miljoen br. reg. tons uit de jaren 1941/44. Een aanzienlijk deel dezer laatste categorie wordt ongetwijfeld gevormd door de schepen, welke tijdens de oorlogsjaren voor rekening der Amerikaanse en Engelse Regeringen werden gebouwd en van deze werden gekocht. Deze gevolgtrekking vindt steun in de officiële gegevens der Maritime Commission, waaruit blijkt dat Engeland in totaal 218 Amerikaanse schepen met een bruto inhoud van 1.562.000 tons heeft gekocht. In het algemeen is dit niet het scheepstype dat aan de speciale eisen, welke de lijnvaart stelt en welke onderling naar gelang der regelmatig te bevaren trajecten variëren, beantwoordt. Hieruit volgt, dat ook deze schepen, zodra de mogelijkheid bestaat deze op redelijke basis door naar eigen bestek gebouwde te vervangen, zullen worden afgestoten. Dit vlootvernieuwingprogramma, nog aangevuld door de behoeften der rederijen welke de algemene vrachtafvaart uitoefenen en die zich in het algemeen in verband met de hoge en voortdurend stijgende bouwprizen van het plaatsen van bouwopdrachten gedurende de achter ons liggende jaren hebben onthouden, impliceert nieuwe bedrijvigheid voor de Engelse scheepsbouw, mits... de prijzen een dergelijke vervangingspolitiek niet a priori onmogelijk maken. Vóór alles toch dient de liquiditeit der rederijen, het financieren van de bouw mogelijk te maken, waarbij dan in één adem ook het rentabiliteitsprobleem moet worden genoemd.

Legt men zijn oor in Engelse scheepvaartkringen te luisteren dan blijkt al spoedig, dat men de risico's, aan een voortgezette progressieve vlootuitbreiding resp. vernieuwingspolitiek verbonden, thans té groot acht. Zo verklaarde o.a. Sir F. Vernon Thomson, president-commissaris der Union-Castle Mail Steamship Company ter gelegenheid van de op 23 Juni jl. gehouden jaarvergadering: „Replacement costs continue abnormally high. With the prospect of reduced earnings and substantial capital expenditure, it is however clearly in the best interest of the company that its financial resources should be conserved”. De rake opmerking van dezelfde spreker: „Much attention has been paid to reallocation of the nation's wealth and perhaps it has been forgotten that it is of even greater importance to produce the wealth to be allocated” behoeft Engeland zich waarlijk niet alleen aan te trekken!

Hoe belangrijk beide factoren ook zijn, het ware nochtans niet juist de tegenwoordige hoge bouwprizen uitsluitend toe te schrijven aan de aanzienlijk gestegen lonen en materiaalprizen. Wat Engeland betreft vertraagt de ontoereikende staalvoorziening het bouwtempo, dat bijvoeging niet vóór de oorlog verminderde arbeidsprestatie. Voorts speelt een rol het zgn. demarcatiesysteem, waardoor tijdelijke overschakeling van geschoolde arbeidskrachten binnen het bedrijf zonder met de vakbonden in conflict te komen, niet mogelijk is. De opleiding bijvoorbeeld van de leden van de Ketelmakersvakbond omvat alle fazen van hun vak. „If they were freely available for transfer, there would not be the anomalous position which arises when platers, riveters and caulkers may be surplus and welders not available”, aldus de klacht van een der leidende figuren in de Engelse scheepsbouw, die er in dit verband tevens op

wees, dat vakbonden en werknemers dienen te begrijpen dat Engeland niet langer een crediteurenland is en dat het, wil men op de duur met het buitenland kunnen concurreren, een onafwijsbare eis is, dat iedereen zich bereid verklaart „to give a full day's work for fair pay". In dit verband dient in herinnering te worden gebracht, dat na de oorlog de zes arbeidsdagen per week tot vijf zijn teruggebracht. Hier en daar is dan ook reeds de vraag gerezen, of het geen aanbeveling zou verdienen ook Zaterdagvoormiddag te werken zoals op het vasteland gebruikelijk is.

Het is tenslotte in deze opzichten, dat Engeland's scheepsbouw, hoe voortreffelijk ook in technisch opzicht geoutilleerd en hoezeer bogend op eeuwenoude ervaring, nochtans achter staat bij zijn buitenlandse concurrenten, waar dergelijke belemmeringen niet of in aanzienlijk geringere mate worden ondervonden.

Frankrijk. Op 30 September jl. had de op Franse werven in aanbouw zijnde tonnage een totale inhoud van 408.746 br. reg. tons, waarmede dit land na Engeland en Amerika de derde plaats op de ranglijst inneemt. Ook hier ziet men echter de toekomst niet zonder zorg tegemoet en het is stellig niet zonder betekenis, dat de Franse Regering de laatste tijd bouwopdrachten elders heeft geplaatst. Zo werd ten behoeve van de Cie de Navigation Transocéanique — weleer bekend als Messageries Maritimes — de bouw van twee motorvrachtschepen aan de werf de Noord te Alblasterdam opgedragen, terwijl de Soc. Française de Transports Petroliers te Parijs met Wilton-Feijenoord contracteerde voor de bouw van een motortankschip van 17.000 tons. Illustratief voor de herleefde betekenis van Japan's scheepsbouw is voorts de door de eveneens te Parijs gevestigde firma Louis Dreyfus Cie aan de Uruga Dock Co opgedragen bouw van een motor-vrachtschip van 8.500 tons, terwijl officieus verluidt, dat de Franse Regering dit voorbeeld volgend met de Kawasaki werf te Kobe heeft gecontracteerd voor de bouw van een soortgelijk vrachtschip.

Na de eerder door Minister Colin gedane toezeggingen, dat de Regering dit jaar nog 200.000 tons scheepsruimte bij Franse werven zou bestellen, terwijl deze opdrachten ter completering van het regeringsprogramma, dat in de bouw van in totaal drie miljoen tons aan nieuwe schepen voorziet, door verdere opdrachten ter grootte van 120.000 tons zouden worden gevolgd, wekken de jongste in het buitenland geplaatste bestellingen uiteraard bezorgdheid. Men ontveinst zich in de kringen van de Franse scheepsbouw overigens niet, dat de prijzen veel te hoog en de levertijden te lang zijn en dat men derhalve niet met het buitenland kan concurreren. Ook hier dus, zij het in andere vorm, het probleem hoe de bedrijvigheid te handhaven wanneer het thans onderhanden bouwprogramma, dat voor een aanzienlijk gedeelte uit regeringsopdrachten bestaat, is afgewerkt.

Amerika. Op 1 Mei jl. waren op Amerikaanse werven in aanbouw resp. bestelling twee passagiers-vrachtschepen van 29.703 tons elk voor de Middellandse Zee-dienst der American Export Lines, drie passagiers-vrachtschepen van 19.600 tons elk voor de „rond-de-wereld"-dienst der American President Lines en 54 tankers voor particuliere rekening. Voorts is de bouw geprojecteerd van een „superliner" voor de transatlantische passagiersdienst der United States Lines. Een wel zeer eenzijdig programma. Afgezien van het feit, dat dit goeddeels eind 1950 zal zijn afgewerkt, kan immers niet worden gerekend met een bestendig van de bouw op grote schaal van tankschepen voor particuliere rekening, terwijl de bouw van passagiers-vrachtschepen staat en valt met de financiële steun die de Regering bereid is via de Maritime-Commission te verlenen. Hoe de activiteit in de Amerikaanse scheepsbouw zich verder zal ontwikkelen — naar verluidt wordt overwogen de bouwsubsidies in verband met de devaluatie van het pond sterling te verhogen — hangt dan ook af van factoren

die zich goeddeels aan het oordeel van niet-insiders onttrekken.

Ik moge met dit globaal overzicht volstaan. Nu ook voor de scheepsbouw de „sellers' market" geleidelijk in het tegendeel verkeert en er niet langer de grote drang is om zonder af te zeer op prijzen te letten vóór alles de geleden verliezen aan scheepsruimte binnen de kortst mogelijke tijd te herstellen teneinde van de aanvankelijk zo gunstige scheepvaartconjunctuur zoveel mogelijk te profiteren, komt het wederom vóór alles aan op een maximum aan efficiency en service. Het stemt tot voldoening, dat onze nationale scheepsbouw, die niet zoals in Amerika en Frankrijk steunt op regeringsopdrachten resp. -subsidies een zo eervolle plaats op de ranglijst inneemt. Dit wekt vertrouwen voor de toekomst al zal deze de directies onzer scheepswerven stellig nog voor ingewikkelde problemen plaatsen.

Rotterdam.

C. VERMEY.

BRANDSTOF ECONOMIE.

In het „long term"-programma, dat door de Beneluxlanden aan de O.E.E.C. te Parijs werd aangeboden, wordt de invoerbehoefte van de Benelux in het jaar 1952 aan vaste brandstoffen getaxeerd op rond 10 miljoen ton per jaar. Deze raming is de resultante van: hoger kolengebruik door industrialisatie en voor huisbrand enerzijds, en economie in het verbruik door koppeling van elektrische netten, stijging van gas- en elektriciteitsverbruik enz. anderzijds. Aangenomen mag worden, dat voor rekening van Nederland minstens 6 miljoen, waarschijnlijk wel 8 miljoen ton van deze import komt. Houden wij rekening met de aanwas der bevolking, uitbreiding van industrie, uitputting onzer mijnen in een niet ver verwijderde toekomst, dan valt te voorzien, dat onze invoerbehoefte na 1952 nog belangrijk boven de 8 miljoen ton zal stijgen.

De importprijzen van kolen bedraagt momenteel rond f 50 per ton. Daling van de prijs als gevolg van mechanisatie, verlaging van scheepsvrachten, is mogelijk, doch het is evengoed mogelijk, dat deze prijs zal stijgen als gevolg van hogere lonen der mijnwerkers in het buitenland, kortere werkweek, vrije Zaterdag, „slow down"-bewegingen enz. Ook moet in dit verband rekening worden gehouden met de exportpolitiek onzer burenen, met name van Engeland, dat alles in het werk stelt om de exportprijzen zo hoog mogelijk te houden. „The Economist" van 18 December 1948 zegt dit onomwonden: „The Bizonal authorities have been anxious to get higher prices for Ruhr coal and the best way to ensure that British export prices do not come down, is to raise German export prices. The British export price is in general a good deal higher than the home price".

De exportprijzen van Engelse kolen bedraagt ca 80 sh. per ton f.o.b., de prijs voor het binnenland bedraagt ca 50 sh. per ton. De Hoofdgroep Industrie heeft reeds in een schrijven aan de Minister van Economische Zaken de aandacht gevestigd op het feit, dat de Nederlandse industrie door de hoge kolenprijzen in het nadeel verkeert t.o.v. haar buitenlandse concurrenten en zij noemt in dit verband de volgende kolenprijzen:

België	f 41
Nederland	„ 37,50
Frankrijk	„ 31,50
Engeland	„ 29,50
Duitsland	„ 28
U.S.A.	„ 21,50
Afrika	„ 9

Het komt er dus feitelijk op neer, dat Engeland aan de eigen industrie een rabat op de kolenprijs geeft en dat dit rabat door de industrie van het-importerende land

— in casu Nederland — wordt betaald. Aldus wordt de Engelse industrie in staat gesteld haar productieprijsen te drukken ten koste van de Nederlandse industrie. Anders gezegd, de inefficiëncy van de Engelse industrie wordt op de Nederlandse industrie verhaald. Dat Engeland bovendien van haar invloed als bezettende mogendheid misbruik maakt om ook de prijs der Ruhr-kolen hoog te houden — dus de vrije concurrentie uit te schakelen — maakt deze kolenpil dubbel bitter.

Onze kolenbehoefte belast onze handelsbalans met bedragen, oplopende tot f 300 à f 400 mln in 1952 (6 à 8 miljoen ton kolen tegen ongeveer f 50 per ton), en ter betaling zullen wij, hetzij diensten moeten verrichten, dan wel artikelen van landbouw of industrie exporteren tegen de best mogelijke prijzen, die wij kunnen bedingen. Dat deze niet zeer hoog zullen zijn, daarvoor staat de komende concurrentie borg, terwijl ook het verleden ons een duidelijke vingerwijzing in die richting geeft, toen Engeland voor onze boter, minder betaalde dan de helft van onze kostprijs.

Uit ervaring weten wij, dat onze zuivel- en landbouwproducten worden uitgespeeld tegen die van Denemarken, Canada, Australië en de dagelijks in onze couranten weerkerende berichten: „wij mogen weer voor één dag groente naar Duitsland uitvoeren” tonen duidelijk hoe zwak onze handelspolitieke positie is. Wij hebben niet alleen een zachte valuta, doch wij zitten in de noodpositie om zachte (aan snel bederf onderhevige) goederen te moeten ruilen tegen harde (kolen, ijzer enz.).

Men maakt er in Engeland ook in het geheel geen geheim van, dat men door duur te verkopen en goedkoop te kopen wil trachten de geschokte financiële positie te herstellen met totale verwaarlozing van continentale — ook Nederlandse — belangen. Dit blijkt o.a. uit de prijsverhoging van bunkers als gevolg van de devaluatie, waarbij de Engelse havens werden uitgezonderd. „The Economist” van 16 Juli 1949 (blz. 114) zegt onomwonden: „and if other people dislike selling cheap and buying dear, let us use our bargaining power on them”. Te betwijfelen valt, of de „bargaining power” van de Nederlandse onderhandelaars hiertegen is opgewassen.

Het is dus van belang, dat wij ons ernstig bezinnen op de grootst mogelijke economie in het kolenverbruik, teneinde te voorkomen, dat wij al te schatplichtig worden aan onze Europese burens. Het „long term”-programma der Benelux-landen wijst ook reeds in deze richting en noemt een aantal mogelijkheden voor brandstofeconomie, dat echter eerst na langere tijd invloed zal uitoefenen. Wat kunnen wij echter op korte termijn doen? Het is buiten twijfel, dat in huis zowel als in bedrijf op grote schaal brandstoffen oneconomisch worden verbruikt. Lekkende stoomkranen en leidingen, openstaande deuren en vensters, slecht geïsoleerde ketels en pijpen, foutieve stookmethoden, verspilling van afgewerkte stoom en condenswater enz., zijn alle oorzaken van onnodig hoog brandstofverbruik. Goede raad, controle, voorschriften enz. zijn niet in staat daaraan veel te veranderen. De enige mogelijkheid tot werkelijke bezuiniging ligt in een praktische prijsstelling, die er op is gericht elke verkwesting te onderdrukken.

De tegenwoordige kolenprijs is een mengprijs, samengesteld uit importprijs en eigen prijs, in een bepaalde verhouding. Het resultaat is, dat de prijs van het inheemse product is verhoogd en van het importproduct verlaagd, om tot een eenheidsprijs te kunnen geraken. Een belasting dus van het eigen product en een premie op het importproduct, dat wij bovendien reeds met 30 sh. per ton te duur betaalden. Het komt ons voor, dat dit mengprijsstelsel niet bevorderlijk is voor werkelijke brandstofeconomie, vooral van geïmporteerde kolen. Overwogen zou moeten worden, of het mogelijk is aan de verbruikers twee prijzen te berekenen, bijv. f 30 per ton voor inheemse en f 50 per ton voor importkolen. (Wij geven deze nominale

prijzen alleen om de gedachte te bepalen). Een industrie, die bijv. 1000-ton kolen verbruikt, zou dus 600 ton à f 30 en 400 ton à f 50 moeten kopen, in totaal echter de mengprijs niet te boven gaande. Het lijkt wel geen twijfel, dat elke brandstofverbruiker zijn uiterste best zou doen om door de grootst mogelijke bezuiniging in het verbruik zijn aankopen tegen een prijs van f 50 (en dus van de importkolen) tot een minimum te beperken. Ieder die enige marktervaring bezit, weet, dat een zodanig prijsstelsel met onfeilbare zekerheid werkt.

Wij begrijpen natuurlijk, dat hiermede het probleem op z'n allereenvoudigst is gesteld en dat de instelling van een systeem van twee of meer prijzen in de praktijk op grote moeilijkheden zal stuiten. Wij hebben echter reeds zoveel regelingen op velerlei terrein gemaakt, dat ook dit probleem niet onoplosbaar lijkt. Er bestaat thans wel geen twijfel meer, dat West-Europa, en Nederland allerminst, na afloop van de Marshall-hulp economisch op eigen benen kan staan, en ook om die reden is uiterste economie der brandstoffen noodzakelijk. Daar komt nog bij, dat de Nederlandse industrieën, gedwongen tot een zuinig verbruik van brandstoffen, tot verlaging van bedrijfskosten zullen komen en zodoende beter op de wereldmarkt zullen kunnen concurreren.

Er zijn ongetwijfeld nog andere mogelijkheden tot besparing van brandstoffen en wij willen er enkele aanduiden, in de hoop, dat deze van andere zijde met meerdere zullen worden aangevuld.

Materialen voor wegenbouw. Er bestaan drie in hoofdzaak verschillende wegentypen, t.w. klinkerwegen, betonwegen en asfaltbetonwegen. Een onderzoek, ingesteld naar de brandstofbehoefte voor deze drie wegentypen, geeft voor een oppervlakte van 100 m² de navolgende calorische waarden:

voor asfaltbeton 5 cm dik	1.400.000 cal.
„ cementbeton 20 cm dik	6.500.000 „
„ klinkers	9.000.000 „

Het lijkt van het grootste belang, dat bij de bouw van wegen de brandstofeconomische zijde mede in aanmerking wordt genomen. Eveneens ware te onderzoeken, in hoeverre bij de huizenbouw, door veranderde bouwmethoden, op baksteen zou kunnen worden bezuinigd, o.a. door gebruik van cement, bouwplaat enz.

Dakpannen bijvoorbeeld zouden kunnen worden vervangen door riet (een bij uitstek Nederlands product, dat helemaal geen brandstof vereist), of door leien of teerconstructies.

Te overwegen ware tevens de voorgeschreven kamerhoogte, die voor woonkamers thans ongeveer 2,75 m bedraagt, met bijvoorbeeld 20 cm te verlagen, waardoor belangrijk op het gebruik van baksteen zou worden bespaard, de traphoogte zou worden gereduceerd (waardoor minder trappen klimmen en minder houtgebruik), terwijl de lagere kamers met minder brandstof kunnen worden verwarmd.

Verdere baksteeneconomie zou kunnen worden verkregen door een verbod van het bouwen van stenen tuinmuurtjes, welke zonder bezwaar voor onze stedenschoonheid door levende hagen kunnen worden vervangen.

Drooginrichting. In de industrie wordt op grote schaal van drooginrichtingen gebruik gemaakt, waarop brandstofeconomisch nogal wat zou kunnen worden aangemerkt. Sedert een tiental jaren is er echter ook een belangrijke ontwikkeling op het gebied van gasdrooggrijen en het is van belang ook deze in dit betoog te betrekken. Uit een in 1941 verschenen rapport van de „Commissie, belast met de regeling der verstrekking van gasdrooggrijen”, blijkt, dat per 100 kg gedroogd gras ongeveer 50 kg cokes nodig zijn. Een relatief grote hoeveelheid brandstoffen dus in verhouding tot de hooiopbrengst. Na te gaan ware hoeveel groter de voedingswaarde van het kunstmatig gedroogde

gras is dan het op natuurlijke wijze gedroogde gras (hooi) en de substituering van de meerwaarde door middel van uit de import van olieozaden verkregen veekoeken. Mogelijk zou dan blijken, in aanmerking nemende de brandstofkosten, de elektrische stroom, kapitaalinvestering enz., dat wij beter de drogerijen kunnen stopzetten en veekoeken aan onze boeren verstrekken. Een factor — zij het een onbelangrijke —, die hierbij nog in het geding kan worden gebracht, is het feit, dat het transport van gras naar de drogerij en van daar naar de boerderij, voor onze boeren extra tijd en transportkosten betekent.

Deze opsomming van mogelijkheden op het terrein der brandstoffeneconomie is uiteraard een zeer oppervlakkige. Waarschijnlijk liggen er overal mogelijkheden, die schrijver dezes niet kent, en de bedoeling van dit artikel moet dan ook worden beschouwd als een initiatief, dat anderen er toe hoopt te brengen te onderzoeken waar en hoe brandstofintensieve artikelen of productiemethoden kunnen worden vervangen door brandstofarme.

Uiteraard vervult ook een juiste prijsvaststelling van geïmporteerde kolen, zoals in het begin van dit artikel gesuggereerd, automatisch in het voordeel van de brandstofarme producten.

Wassenaar.

E. J. MULLER.

INGEZONDEN STUK.

HET NEDERLANDS BOUWKASBEDRIJF EN HET RENDEMENT BIJ NIEUWBOUW.

De heer K. B. van Steenwijk te Utrecht schrijft ons:

Blijkens het naschrift van Prof. Dr C. Campagne komt in mijn ingezonden stuk („E.-S.B.” van 26 October 1949) de opmerking omtrent de vervroegde aflossing bij renteloze bouwkas hypotheek niet voldoende duidelijk tot uitdrukking.

Zodra de deelnemer zijn renteloze hypotheek verkrijgt, heeft hij in de vorm van gederfde rente en betaalde provisie de credietprijs voor de gehele duur der lening reeds voor het allergrootste deel voldaan. Er is voor hem geen reden tot vervroegde aflossing aanwezig, daar van de credietprijs niet wordt gerestitueerd; integendeel, door vervroegde aflossing zou hij de effectieve rente van zijn crediet nog verder verhogen, waarvoor hij zich wel zal wachten. Kan hij in de leentijd meer geld overleggen dan zijn verplichte aflossing bedraagt, dan zal hij dat meerdere niet bij de bouwkas storten, doch bijv. bij een spaarbank deponeren en daarover rente genieten.

Terwijl de bouwkas juist zit te springen om geld, om daarmee de langer wordende wachttijd te bedwingen, worden de extra-aflossingen door haar renteloos of gemitigeerd renteloos stelsel niet bevorderd, maar zelfs tegenwerkt. Dat de bouwkas op deze wijze haar eigen belang en dat van haar nog sparande deelnemers slecht dient, noemde ik een ongelukkige omstandigheid.

Naschrift.

In theorie is de opmerking van de heer van Steenwijk juist. Ik veroorloof mij echter de navolgende opmerking. Afgezien van het feit, dat bij het renteloze dan wel het gemitigeerde systeem de leenrente van de „renteloze” lening in verband met de kostenbetaling tijdens de aflossingsduur gemiddeld ongeveer 1,2 pCt van het uitstaand hypotheecaire bedrag bedraagt, zodat het belang van extra-aflossing niet geheel afwezig is, heeft de ervaring geleerd, dat de extra-aflossingen in het algemeen gelijke tred houden met de extra-spaarbijdragen.

Amsterdam.

Prof. Dr C. CAMPAGNE.

BOEKBESPREKING.

Landbouwcoöperatie in Nederland, door Prof. Dr Ir G. Minderhoud, J. B. Wolters' Uitgevers-Mij N.V., Groningen-Batavia 1949, 188 blz., f 6,50 geb.

De tweede druk van het bovenstaande werk kondigen wij met veel genoegen aan. De schrijver is er in geslaagd het met veel niveau en de kwaliteit van de inhoud, die up to date is gebracht, ook in deze druk te handhaven.

Het werk kenmerkt zich door een objectieve behandeling van de stof. Het commentaar op de Coöperatiewet, dat vooral op de behoefte van de praktijk is afgestemd, en de daaropvolgende geschiedenis van de toepassing der coöperatieve ondernemingsvorm in de verschillende sectoren (crediet, aankoop, afzet en industrie) zijn boeiend geschreven. Het betrekkelijk korte hoofdstuk over de inwendige organisatie der coöperaties legt getuigenis af van een meesterlijke beheersing van de stof, kennelijk de vrucht van een jarenlange ervaring en een grondige doordenking der desbetreffende vraagstukken.

De stijl is helder en compact; gegeven de omvang zijn de verschillende onderdelen zeer volledig behandeld; de compositie is evenwichtig; de probleemstellingen zijn scherp en hun uitwerking is duidelijk.

Dit betekent niet, dat wij iedere passage zouden kunnen onderschrijven. Zo vragen wij ons bijvoorbeeld af, of alle aspecten van het vraagstuk van de meest gewenste mate van aansprakelijkheid der leden voor de financiële verplichtingen hunner coöperatieve vereniging voldoende zijn belicht. Het is hier echter niet de plaats daar nader op in te gaan. Aan onze waardering voor de voortreffelijke inhoud doet dit trouwens geen afbreuk.

Dit boek is waard, dat het een ruime lezerskring vindt, speciaal ook onder de economen, die de feitelijke en de potentiële betekenis van de coöperatie gewoonlijk onderschatten.

's-Gravenhage.

Dr J. H. VAN STUYVENBERG.

AANTEKENING.

DE FRANSE FRANC: TIEN MAAL IN DERTIG JAAR.

De geschiedenis van de Franse franc sedert de eerste wereldoorlog biedt een weinig opwekkend beeld; het is de geschiedenis van tien devaluaties. Wel is waar is Frankrijk niet het enige land, dat moeilijkheden met zijn valuta heeft gekend, doch in zijn strijd tegen deze moeilijkheden heeft dit land, vergeleken met andere landen, wel een pover figuur geslagen. Zo is de dollar thans 67 maal, het pond sterling 39 maal zoveel waard voor een Fransman als in 1914, terwijl ten opzichte van het goud de waarde van de franc thans 1/112 deel is van die, welke zij in het begin van deze eeuw had.

Het Franse blad „L'Economie” van 12 October jl. wijdt aan deze tien devaluaties enige beschouwingen. In een inleiding constateert het blad, hoe de huidige generatie in Frankrijk is vertrouwd geraakt met de idee steeds tussen twee devaluaties in te leven. Zij staat vreemd tegenover het feit, dat de grote Revolutie niet dan een eeuw, nl. van de Grote Landgedure af tot aan 1914 toe, een waardevaste munt, de „franc Germinal”, heeft gekend en een bankbiljettencirculatie, die voor 70 pCt door goud was gedekt. Zij kan zich moeilijk realiseren, dat Frankrijks begrotingen in die jaren sluitend waren en dat de betalingsbalans, steeds een gunstig beeld vertoonde.

Eerste aanval op de waardevastheid.

Na 1914 begint de lijdensweg. Reeds kort na het begin

van de oorlog was de Franse Regering gedwongen in binnen- en buitenland te lenen, teneinde de hoge kosten der oorlogsvoering te kunnen bestrijden. Ook na het beëindigen der vijandelijkheden moesten credieten worden opgenomen, om de, als gevolg van de sterk verminderde productiviteit, noodzakelijke importen te kunnen betalen. Met steun van de geallieerden kon Frankrijk aldus de internationale koopkracht van de franc nagenoeg handhaven. Toen deze steun echter op hield, kwam Frankrijk voor de consequenties van zijn hoge openbare schuld en het verlies van zijn productieve krachten te staan. De franc kon zich niet handhaven; op de internationale valutamarkt zakte zij tot 55 t.o.v. het pond en 15 t.o.v. de dollar. De Regering handhaafde echter de goudwaarde van de munt. De deflatiepolitiek, nodig om de munt te stabiliseren op een, met de werkelijke verhouding tussen pond en dollar overeenkomende, goudwaarde, durfde zij niet aan, uit vrees voor sociale repercussies en met het oog op de, uit een dergelijke politiek voortvloeiende, terugslag op het economisch leven.

In 1926 nam het wantrouwen, dat als gevolg van de steeds groter wordende wanorde was ontstaan, de vorm van een paniek aan. In Juli van dat jaar noteerde het pond 240 en de dollar 49 frs. Het duurde echter nog tot 1928, voordat aan deze toestand een einde kwam; in Juni devalueerde Poincaré de franc. Hij zag in, dat herstel onmogelijk was met handhaving van de goudwaarde op het niveau van 1914. In plaats van 322,58 mgr., zoals dit bijna onveranderd gedurende ruim een eeuw was geweest, bevatte de franc thans 65,5 mgr. fijn goud (zie staatje). De devaluatie sanctioneerde een reeds in feite bestaande toestand. Herstel van de gouden standaard werd mogelijk en de Schatkist toucheerde een comptabele winst van 16.640 mln frs.

De elastische franc.

De „franc Germinal” had ruim een eeuw standgehouden; de „franc Poincaré” was slechts een leven van acht jaar beschoren. Zij had de omstandigheden niet mee. Na de devaluatie van pond en dollar in het begin van de jaren dertig werd Frankrijk t.o.v. de sterling- en dollargebieden een duur land en de betalingsbalans ondervond hiervan de terugslag. Het land vormde niet langer de economische eenheid, die zo machtig was, dat zij de wereld haar prijspeil kon opdringen. In plaats van de muntwaarde te handhaven, had de Franse Regering, aldus „L'Economie”, de algemene lijn moeten volgen en eveneens tot devaluatie besluiten.

Na de verkiezingen in 1936 werd de toestand er niet, beter op. De „Volksfront”-regering verkortte de werkweek; zij geloofde, dat deze maatregel een gunstige invloed op de economische activiteit van de natie zou hebben, doch in werkelijkheid viel hiervan niets te bespeuren. Bovendien verminderde de goudvoorraad (Frankrijk had met 5.000 ton sinds 1932 de grootste goudvoorraad ter wereld), als gevolg van het deficit van de handelsbalans en het wantrouwen van de kapitaalbezitters jegens de Schatkist, in een jaar tijds met een derde.

In October 1936 bezweek Vincent Auriol, destijds Minister van Financiën in de Regering-Blum, voor de drang der omstandigheden en de franc devalueerde. Een vaste pariteit werd echter niet vastgesteld; de franc mocht schommelen tussen twee uiterste grenzen: 43 en 49 mgr. Zij werd dus elastisch. De goudvoorraad werd herwaardeerd op de basis van 49 mgr.; het voordeel voor de Schatkist bedroeg zodoende ruim 17 mrd frs, waarvan 10 mrd werd bestemd voor het gelijktijdig opgerichte Egalisatiefonds.

De zwevende franc.

Zelfs op de laagste grens, de pariteit van 43 mgr. goud, kon de franc zich niet handhaven; de belangrijke

hoeveelheid goud, die in 1937 naar het buitenland afvloeide, was er een bewijs van.

Op 30 Juni van dat jaar was Bonnet, toenmaals Minister van Financiën, dan ook gedwongen de gouden standaard geheel te verlaten. De „elastische” franc werd „zwevende” franc. Niettemin werd merkwaardigerwijs tegelijkertijd tot herwaardering van de goudvoorraad overgegaan. Het was kennelijk uit geldnood, dat de Banque de France tot deze maatregel besloot. De grondslag, die men voor deze herwaardering nam — de pariteit van 43 mgr. — was dus zuiver fictief. Het op deze wijze verkregen voordeel bedroeg 7 mrd frs.

Inmiddels zette de koersdaling op de wisselmarkt zich voort, zonder dat het Egalisatiefonds bij machte was de beweging te stoppen. Op 5 Mei 1938 besloot Minister-President Daladier, dat de koers van de franc zou worden gesteld op £ 1 = frs 179. Deze stap moest, aldus Daladier, „assurer la défense victorieuse de la monnaie” en, zo voegde hij er aan toe, deze nieuwe koers „ne sera pas dépassé”. De Regering liet evenwel doorschemeren, dat zij van plan was binnenkort de koers te verhogen. Zodoende hoopte zij de gevluchte kapitalen weer in het land terug te zien komen, voordat de koersverhoging een feit werd, een verhoging overigens, die uit economisch gezichtspunt gezien zeer goed mogelijk was, omdat het Franse prijspeil nog altijd ca 10 pCt beneden het wereldprijspeil lag. De „taux de combat” was dus uit financiële overwegingen gekozen, zoals elf jaar later Sir Stafford Cripps iets dergelijks om commerciële redenen zou doen.

In November van hetzelfde jaar besloot Paul Reynaud, Minister van Financiën in het kabinet-Daladier, de munt weer te stabiliseren en wel op een goudwaarde van 27,5 mgr. goud, overeenkomend met een koers van £ 1 = frs 180. De Schatkist trok uit deze maatregel een voordeel van 31,5 mrd frs. Vele politici betreurden het, dat de stabilisatie niet op een lager niveau had plaatsgevonden. Immers, de hieruit voortgevloeide hogere herwaarderingswinst zou in belangrijke mate de enorme kosten, die de oorlogsvoorbereidingen met zich brachten, hebben kunnen compenseren.

De oorlogsperiode.

Omdat betrekkelijk kort na het begin van de tweede wereldoorlog Engeland de koers van het pond t.o.v. de dollar met ongeveer 15 pCt verlaagde, heeft ook Frankrijk zijn wisselkoersen herzien. Een tweede „franc-Reynaud” ontstond, waartegen het pond 176,4 en de dollar 43,8 noteerde. De goudpariteit werd tot 23,34 mgr. verlaagd, waardoor de Schatkist weer een winst maakte van 17,3 mrd frs. Gedurende de bezettingsjaren werden deze koersen officieel gehandhaafd. Intussen had men zich echter beraden met welke koersen men na de bevrijding van Frankrijk zou gaan werken. Men bereikte overeenstemming over een dollarkoers van 50 en een pondenkoers van ongeveer 200 frs. Na ruim een jaar was devaluatie echter onvermijdelijk, voornamelijk in verband met de discrepantie tussen de Franse prijzen en de wereldprijzen. Vóór 31 December 1945 kon devaluatie nog vrij geschieden; na die datum slechts met toestemming van het I.M.F. Vier dagen voor het aflopen van de termijn werd door de Franse Regering de dollar gelijkgesteld aan 119,1 en het pond aan 480 frs. De goudfranc verdween van het toneel; in plaats daarvan werd de goudvoorraad gewaardeerd tegen de goudprijs van \$ 35 per ounce fijn, d.i. 134.028 frs per kg. De herwaardering op deze basis leverde de Schatkist een voordeel op van 118 mrd frs.

Van de „franc-Mayer” tot aan de „franc-Petsche”.

De inflatie in de jaren 1946 en 1947 maakte een verdere depreciatie onvermijdelijk. Het Franse prijspeil stak ver boven het wereldprijspeil uit, zodat bij de bestaande koers exporteren nagenoeg onmogelijk was. In Januari 1948 vond de depreciatie plaats. René Mayer bracht de

dollarkoers op 214 en de pondenkoers op 864. Tegelijkertijd echter introduceerde Mayer — tegen het advies van het I.M.F. in — een veel hogere „vrije koers”, geldende voor de dollar, de escudo en de Zwitserse franc. De importen werden nu verrekend op basis van deze vrije koers 1 \$ = frs.300 à 310 en de exporten tegen de „gemiddelde koers”, zijnde het gemiddelde tussen vrije en officiële koers, nl. ca 257 à 260. De vraag naar importgoederen moest hierdoor worden verminderd, terwijl men de export hoopte te vergroten.

In October van hetzelfde jaar promoveerde Queuille de gemiddelde koers tot officiële koers en stelde deze op 264. De vrije koers bleef echter gehandhaafd. In feite vond dus devaluatie plaats.

In April 1949 werd de gemiddelde koers aangepast aan de successievelijk plaats gehad hebbende verhoging van de vrije koers tot 330 en gebracht op 272. Naar deze koers werden ook de koersen van de andere, niet omwisselbare valuta's, gericht.

Toen in September van dit jaar het pond devalueerde, nam de Minister van Financiën, Petsche, twee besluiten: 1e de vrije koers werd op 350 gebracht; 2e de gemiddelde koers werd afgeschaft. Alle transacties, die in dollars worden verrekend, zullen voortaan tegen de koers van 350 plaatsvinden. De franc deprecieerde dus met ca 28 pCt t.o.v. de dollar. Daar de koersen van de niet-converteerbare valuta's naar de koers van 350 werden gericht, werd de franc niet overgewaardeerd t.o.v. de landen, die gelijk met Engeland devalueerden, zodat Frankrijk in staat hoopt te zijn, de internationale concurrentie vol te houden.

De franc van 1914 tot September 1949.

	Goudgewicht in mgr. fijn	Dollar-koers	Ponden-koers
1914 franc Germinal	322,58	5,18	25,22
25-6-'28 franc Poincaré	65,5	25,52	124,21
(Febr. '34, na de devaluatie van £ en \$)	65,5	15	77
1-10-'36 franc Auriol	43 tot 49	21,50	105
30-6-'37 franc Bonnet	max. 43	25,14	124,44
(5-5-'38 Daladier)	—	36	179
12-11-'38 franc Reynaud	27,5	37,50	180
29-2-'40 2de franc Reynaud	23,34	43,80	176,38
1-9-'44 bevrijding	—	49,627	200
26-12-'45 franc Plevin	(8,288)	119,107	480
26-1-'48 franc Mayer	(4,69)	214,392	864
17-10-'48 franc Queuille	—	264	1.062
27-4-'49 (Petsche)	—	272	1.097
20-9-'49 franc Petsche	(2,87)	350	980

EEN STEM UIT HET BEDRIJFSLEVEN.

BENELUX.

Toen wij onder de drukkende bezetting over de gretig beluisterde B.B.C. vernamen, dat België en Nederland besloten hadden na de oorlog tot een economische unie over te gaan en onmiddellijk met de studie van de daarmee verband houdende problemen aan te vangen, hebben wij met vernieuwd verlangen uitgezien naar de betere tijden, die toen in 't verscheid stonden.

Ook wanneer wij onder de oorlog over Bretton Woods lazen hebben wij gedacht: er is werkelijk iets aan 't veranderen in de wereld, de door de oorlog gestichte wanorde wordt spoedig uit de weg geruimd, nu reeds wordt er aan gedacht om de monetaire problemen op te lossen en de na-oorlogse monetaire warboel te keer te gaan.

Over de besluiten van Bretton Woods, het na-oorlogse streven om ze in werkelijkheid om te zetten en het mager resultaat, dat werd bereikt, hebben wij het hier niet: zij, die de stoot gaven, vergaten dat het niet goed is op zachte grond te bouwen zonder eerst heipalen te slaan. Alleen over de Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Unie

wordt hier gehandeld. De Benelux-idee heeft sedert de oorlog grote vorderingen gemaakt bij de drie partners, doch er is theorie en praktijk. Hoe verder het onderzoek en de voorstudie voor het tot stand brengen van de economische unie vordert, hoe hoger de hinderpalen eken de grond rijzen, hoe beter de partners bewust worden van het feit, dat er geen spraak kan zijn van persoonlijke voordelen, maar wel van gezamenlijke offers.

Wat staat de unie in de weg? België en Nederland zijn na de oorlog zeer uiteenlopende wegen opgegaan. Nederland heeft meer dan België onder de oorlog geleden en is materieel zeer verzwakt doorheen het oorlogsgebeuren gekomen; daarbij heeft het zijn overzeese bezittingen gewapenderhand moeten verdedigen. Dit was niet het geval met België, dat acht maanden vroeger vrijgevochten werd, bijna gaaf uit de oorlog kwam en onmiddellijk de handen aan het werk kon slaan.

Nederland meende met reden, dat geen redding mogelijk was zonder strenge maatregelen en diepgaande staatsinmenging. Dit was des te makkelijker te verwezenlijken daar de geesten in Nederland meer naar staatsinterventie geörienteerd waren, het apparaat quasi gereed stond en de rampzalige toestand, waarin het land verkeerde met zijn vernielde havens, zijn opgebroken verkeerswegen, zijn zwartgebrande puinhopen en zijn uitgehongerd volk, dratische maatregelen vergde.

Nederland stond van meet af aan in het offensief tegen de armoede en het verval. België daarentegen beschikte over heel zijn economische uitrusting, kon werken voor de geallieerde legers en stond onmiddellijk in een rões van superactiviteit en welstand, het kon de teugels stilaan lossen en meer vrijheid laten. Daar België een strenge muntsanering doorgevoerd had, bleek het aldra, dat het van plan was overtollige geldcirculatie en expansie tegen te gaan; dit zou in Nederland het geval niet zijn: de langdurige contingenteringen en rantsoeneringen hebben de overtollige geldomloop in de hand gewerkt, de vernielde machines en fabrieksgebouwen hebben investeringen gevorderd; Nederland is onder de druk van de omstandigheden de weg der inflatie en economische expansie, in de door dirigisme doordrenkte atmosfeer der sterlingzone opgegaan.

Het onoverkomelijk gevolg van die twee uiteenlopende stellingen is, dat de monetaire en economische toestand van beide landen zeer verscheiden is en schetsmatig als volgt kan uitgestippeld worden.

In België: beperking van de geldomloop; inkrimping van het krediet, dus limitering van de investeringen; geen reglementering, noch beperking van de productie; vrije distributie zonder rantsoenering.

Deze politiek moest noodzakelijk, indien zij gepaard ging met een hoge productie, een zeer gezonde monetaire toestand scheppen en de Belgische munt onder de „hard currencies” rangschikken.

In Nederland zien wij: de geldomloop stijgen, dewijl de goudvoorraad en het papier op het buitenland afvloeien; krediet wordt gemakkelijk toebedeeld en een ruime investeringspolitiek wordt ingeluid; de productie blijft sterk gereguleerd; de distributie ligt aan banden.

Dat is een politiek, die noodzakelijk uitloopt op „soft currency” en deficitaire handelsbalans: de overtollige betaalmiddelen vinden geen gebruik wegens de opgelegde rantsoenering en de reglementering der prijzen; de invoer houdt geen tred met de uitvoer, daarom wordt hij beperkt tot het strikt noodzakelijke en de productie zelf wordt gefnuikt.

Kenschetsend is de toestand van België en Italië tegenover Engeland en Nederland. Beide stellingen in evenwicht brengen, dat is het kernprobleem van de Benelux-gedachte, dus ook de grote stronkelsteen. Er is ook het coördineren van de verschillende sectoren der productie en de vraagstukken die verband houden met de fiscaliteit, doch dit schijnen niet zo zeer de moeilijkheden te zijn en

buiten textiel en metaal is die coördinatie quasi geregeld.

Hoe ver staat het met de unie?

Op 5 October werd het Vóór-Unieverdrag geparafeerd; per 1 Juli 1950 zou het volledige statuut van de unie in voege treden.

Over het Vóór-Unieverdrag werd in België zeer scherpe kritiek uitgebracht, omdat het er helemaal uitzag, alsof wij alles gegeven hadden en met ledige handen naar huis kwamen. Op de conferentie te Luxemburg evenwel werd de metaalsector bijna helemaal vrijgegeven en de textielsector komt bij het einde van dit jaar vrij. Aldus werd de Benelux-atmosfeer weer helder en de stemming lichter, doch het kernprobleem blijft de monetaire politiek.

Er mag gerust beweerd worden, dat het een ongedane zaak is en dat Benelux geen realiteit kan worden zolang de Nederlandse gulden een zwakke munt blijft en dat zal hij, zolang Nederland aan zijn huidige monetaire politiek blijft houden. Trouwens blijft heel het probleem draaien om de vraag: hoe zal Nederland zijn eventueel tekort aanzuiveren?

Voorgesteld wordt om het deficit weg te werken door het inkrimpen van de Belgische export naar Nederland. Dat moet faliekant uitlopen, immers aldus heeft Nederland niets te vrezen en kan het gerust bij zijn politiek blijven; België daarentegen tekent een blanco-wissel.

Veel wordt er geschreven over een Europese federatie en de Verenigde Staten sturen daarheen; België en Nederland dienen alles in 't werk te stellen om een economische unie tot stand te brengen. Aldus wordt Benelux de voorbode van de Europese Unie, het enige redmiddel tegen groter gevaar.

Gent.

Dr A. TAVERNIER.

INTERNATIONALE NOTITIES.

HET CONTINGENTERINGSSYSTEEM VAN FRANKRIJKS BUITENLANDSE HANDEL.

De Franse Minister van Financiën, Petsche, heeft enige tijd geleden aangekondigd, dat op den duur het contingenteringssysteem van de buitenlandse handel van Frankrijk geheel afgeschaft zou worden. Met ingang van 1 October jl. zou reeds de import uit de Marshall-landen voor 10 à 15 pCt worden vrijgemaakt van de contingenteringvoorschriften. Het doet daarom enigszins vreemd aan, als in de Franse pers de laatste tijd berichten verschijnen, die er op wijzen, dat men in het geheel niet van zins is het contingenteringssysteem af te schaffen.

Volgens „Der Volkswirt” van 28 October jl. vindt deze contradictio echter haar verklaring in de volgende feiten.

In het eerste halfjaar van 1949 is Frankrijk er in geslaagd zijn importen voor 62,6 pCt te betalen met de opbrengst van zijn exporten. Dit percentage wijkt slechts weinig af van dat van vóór de oorlog, en is, zoals uit onderstaand staatje blijkt, een opmerkelijke verbetering vergeleken met voorafgaande jaren.

Buitenlandse handel van Frankrijk.

(in mln, tegen de geldende koers omgerekende, dollars).

	Invoer	Uitvoer	Ongunstig saldo	percentage waarmee de invoer door de uitvoer wordt gedekt
1947	2.154,0	1.052,4	1.101,6	48,8
1948	2.355,1	1.093,7	1.261,4	46,4
1e halfjaar 1948	1.191,3	477,0	714,3	40,1
2e halfjaar 1948	1.163,8	616,7	547,1	52,9
1e halfjaar 1949	1.270,1	795,9	474,2	62,6

Op het eerste gezicht lijkt dus het besluit van Minister Petsche tot verzachting van de contingenteringmaatregelen alleszins gemotiveerd. Bezieet men echter, hoe de buitenlandse handel is verdeeld over de verschillende

valutagebieden, zoals het tweede staatje weergeeft, dan worden de uitlatingen in de Franse pers aannemelijker.

Verdeling van de Franse buitenlandse handel naar valutagebieden.

(Maandgemiddelden in mln, tegen de geldende koers omgerekende, dollars).

	Waarden			Procenten		
	1947	1948	1ste halfjaar 1949	1947	1948	1ste halfjaar 1949
Invoer: uit dollarzone	83,9	62,8	70,7	47,2	32	33,5
uit sterlingzone	26,4	45,3	62,4	14,8	23	29,4
uit andere valutagebieden	69,2	88,2	78,5	38	45	37,1
Totaal	189,5	196,3	211,6	100	100	100
Uitvoer: naar dollarzone	7,8	8,6	9,5	8,9	9,5	7,2
naar sterlingzone	15,3	16,2	28,1	17,4	17,7	21,2
naar andere valutagebieden	64,6	66,3	94,9	73,7	72,8	71,6
Totaal	87,7	91,1	132,5	100	100	100

Dat de importen uit de dollargebieden van 47,2 pCt in 1947 verminderd zijn tot 33,5 pCt in het eerste halfjaar van 1949, is op zichzelf een gunstig verschijnsel, hoewel hierbij bedacht moet worden, dat er onder de landen in de sterlingzone, waaruit geïmporteerd wordt, verschillende zijn — bijv. landen in het Nabije Oosten — die betaling in dollars eisen.

Tot een veel belangrijker conclusie komt men evenwel bij een vergelijking van de deviezenbalansen met de afzonderlijke gebieden. Het blijkt dan, dat de 62,6 pCt, waarmee Frankrijk zijn import uit export kan betalen, uiteenvalt in een dekkingspercentage van 13,5 voor de dollargebieden (\$ 70,7 mln invoer en \$ 9,5 mln uitvoer) en van 45,1 voor de sterlinggebieden (\$ 62,4 mln invoer en \$ 28,1 mln uitvoer), terwijl, wat de handel met de andere valutalanden betreft, de uitvoer 120,9 pCt van de invoer is (\$ 94,9 mln uitvoer en \$ 78,5 mln invoer).

Deze onevenwichtigheid in de onderlinge deviezenbalansen is de hoofdoorzaak van Frankrijks aarzeling de buitenlandse handel geheel vrij te laten.

MEDEDELING VAN HET SECRETARIAAT VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART.

De Centrale Rijnvaart Commissie vergaderde in de week van 17 tot 22 October 1949 te Straatsburg onder voorzitterschap van de heer Adr. Thierry.

Wat betreft de technische aangelegenheden, stelt de Commissie vast, dat er geen bezwaren zijn tegen de plannen, ontworpen voor het herstel van de spoorbrug te Nijmegen en voor het tijdelijk weer in dienst stellen van de gierpont te Leimersheim. Men heeft voorts kennis genomen van het voorlopig rapport van de permanente technische commissie inzake het bezwijken van een der sluisdeuren te Kembs. De Commissie heeft de maatregelen ten aanzien van het tot stand brengen van radioverbindingen tussen de Rijnschepen en de oevers, welke waren voorgesteld in een op initiatief van Nederland samengeroepen vergadering van P.T.T.-besturen, bestudeerd en te dien aanzien enkele wensen geformuleerd, teneinde ze meer met de eisen der scheepvaart in overeenstemming te brengen.

Op het stuk der sociale aangelegenheden wordt medegedeeld, dat op 31 October 1949 op het Internationale Arbeidsbureau te Genève een vergadering zal worden gehouden, waarin aangelegenheden, de sociale zekerheid der Rijnschippers betreffende, zullen worden besproken, alsmede de mogelijkheid om te komen tot reglementering der arbeidsvoorwaarden aan boord der Rijnschepen. De Centrale Commissie, die in deze vergadering een adviserende stem zal hebben, heeft de richtlijnen vastgesteld voor de commissie, die haar hierin zal vertegenwoordigen. Een van de punten van bespreking was voorts het verbeteren van de vakopleiding der schippers.

De Centrale Commissie heeft zich beziggehouden met de eisen van de Duitse douane, die wijzen op de verplichte invoering van voorschriften inzake de douane-sluiting en op de heffing van invoerrechten voor levensmiddelen aan boord der schepen. Het laat zich aanzien, dat tussen de douane-experts praktische overeenkomsten zullen tot stand komen, waarbij de Centrale Commissie strikt de principes handhaaft, die de scheepvaart moeten vrijwaren tegen iedere directe belasting.

De Centrale Commissie heeft kennis genomen van de resultaten van het Internationale Scheepvaartcongres te Lissabon. Ze heeft nota genomen van de verbetering in de organisatie der Rijnvaart-rechtbanken van de Amerikaanse militaire Regering in Duitsland. Ze heeft kennis genomen van de geldigverklaring van verschillende reglementen betreffende het onderzoek van Rijnschepen en het vervoer van brandbare vloeistoffen. Voorgesteld wordt het regle-

ment voor de afgifte van Rijschipperspatenten te herzien, teneinde voor die staten, die zulks zouden wensen, de mogelijkheid te openen om de afgifte van schipperspatenten, behalve van de gebruikelijke, van enige aanvullende voorwaarden afhankelijk te stellen.

Tenslotte besloot de Centrale Commissie op grond van tot haar gerichte klachten op 28 November 1949 te Straatsburg in buitengewone zitting bijeen te komen, teneinde de maatregelen te bestemmen, die aan de grondslagen van de vrijheid der scheepvaart en de gelijkheid van behandeling afbreuk zouden doen.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Hoewel 1 November een datum is, waarop in ons land in verband met de betalingsgewoonten op ruimer schaal dan bij andere ultimo's omzetting van giraal geld in bankbiljetten pleegt plaats te vinden, was in de afgelopen week toch weinig van een verkrapping op de geldmarkt te constateren.

Dat de banken zich te voren reeds op de verwachte zwaardere liquiditeitseisen hadden voorbereid, was de vorige weken al gebleken en thans konden in de eerste plaats de uit dien hoofde bij de circulatiebank geaccumuleerde tegoeden worden aangesproken. Op de balans van De Nederlandsche Bank per 31 October bleken de saldi van banken dan ook ten opzichte van 24 October met ruim f 30 mln te zijn gedaald.

Voorts bleek het voor de banken nog nodig direct of indirect (nl. via het opzeggen van callgeldleningen aan discontomakelaars) geld op te nemen bij De Nederlandsche Bank in de vorm van voorschotten op, resp. benaming van schatkistpapier. Op deze wijze werd in de week van 24 October-31 October voor f 17 mln aan middelen verkregen.

De geldbehoefte was echter niet van zodanige omvang, dat van een verkoopdrang bij schatkistpapier sprake was. De noteringen op de geldmarkt bleven dan ook sprake en de noteringen weken nauwelijks af van die der laatste weken. Naar het kortlopend papier bestaat voortdurend vraag; voor Decemberpapier wordt 1 pCt geboden. Voor Januarierpapier bestond enige vraag op $1\frac{1}{8}$ pCt, Mei-papier wordt nog steeds tegen $1\frac{3}{8}$ pCt aangeboden.

• Dat de geldbehoefte na de ultimo snel afnam, kan worden afgeleid uit het beloop der callgeldrente. Slechts één dag, nl. Maandag, was deze $1\frac{1}{4}$ pCt, daarna werd zij verlaagd tot 1 pCt en reeds Donderdag werd zij wederom gesteld op $\frac{3}{4}$ pCt, het gedurende de laatste maanden gebruikelijke percentage.

Op de aandelenmarkt trokken gedurende de verslagweek Indonesische aandelen wederom grote aandacht. Het afsluiten van de R.T.C. gaf aanleiding tot een koersstijging dezer groep, voornamelijk echter tengevolge van aankopen van de beroepshandel. Een gedeelte hiervan ging weer verloren toen het publiek de volgende dagen op de verhoogde koersen niet tot aankopen bleek over te gaan. Weliswaar lijken de overeengekomen transferbepalingen van Nederlands standpunt uit, gezien niet onredelijk, doch het publiek is de laatste jaren reeds zoveel keren met een dode mus blij gemaakt, dat het thans vermoedelijk liever eerst de kat uit de boom wenst te kijken.

Op de obligatiemarkt konden de koersen van de kortlopende staatsleningen, zoals bijv. de 3 pCt investeringsleningen vond het proces van koersafbrokkeling verdere voortgang. De dollarlening sloot op $91\frac{3}{16}$, maar op de laatste beursdag was ook reeds een notering van $90\frac{1}{2}$ tot stand gekomen.

Gedurende de afgelopen week werd bekend, dat het Rijk een deel van zijn kortlopende schuld aan een aantal Rijksfondsen heeft geconsolideerd door een consolidatielening van f 500 mln. De Rijkspostspaarbank neemt hiervan f 190 mln, de Postchèque- en Girodienst f 117 mln, het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds f 113 mln en de Rijksverzekeringsbank f 80 mln. De rentevoet bedraagt

$3\frac{1}{2}$ pCt, de theoretische looptijd 50 jaar, de werkelijke looptijd tengevolge van een aflossingsclausule echter 30 jaar. Dit laatste is voor de beleggers gunstiger dan bij de 3-reeds uitstaande $3\frac{1}{2}$ pCt staatsleningen.

	28 October 1949	4 November 1949
<i>Indexcijfers.</i>		
Industrie	229,2	228,6
Banken	132,6	132,9
Indon. aandelen	61,5	63,1
Algemeen	161,6	162,2
<i>Aandelen.</i>		
A.K.U.	188	184 $\frac{1}{2}$
Amsterdam Rubber	140 $\frac{1}{2}$	149
H.A.L.	166 $\frac{1}{2}$	167
H.V.A.	156 $\frac{1}{2}$	156
Kon. Petr.	311	313 $\frac{1}{2}$
Unilever	241 $\frac{1}{2}$	241
Philips	240 $\frac{1}{2}$	239
<i>Obligaties.</i>		
3 pCt Inv. certif.	98 $\frac{7}{8}$	99
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	78	77 $\frac{5}{8}$
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	98 $\frac{3}{16}$	98 $\frac{1}{8}$
Dollarlening 1947	92 $\frac{11}{16}$	91 $\frac{13}{16}$

STATISTIEKEN.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	22 Oct. 1949	15. Oct. 1949
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 508.384.221,95	f 478.577.004,68
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 821.314,29	„ 414.958,73
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 343.404.289,62	„ 323.706.356,06
Voorschotten op ult. Sept. 1949 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Vordering in rek. courant op:		
Indonesië	„ 1.529.677.174,79	„ 1.528.017.339,33
Suriname	„ 32.217.757,14	„ 32.214.203,87
Ned. Antillen	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 392.499.577,69	„ 392.478.238,49
<hr/>		
Vereffeningen		
Voorschot, door De Nederl. Bank N.V., verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 1879.469.200,—	f 1878.969.200,—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ 1.800.000.000,—	„ 1.800.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank N.V. is geplaatst nihil)	—	—
f 5.485,4 mln w.o. garantie Bretton Woods f 804 mln	„ 4.681.400.000,—	„ 4.689.800.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 133.793.952,50	„ 134.137.225,—
Schuld op ult. Sept. '49 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 126.351.536,37	„ 126.351.536,37
Schuld in rek. courant aan:		
Indonesië	—	—
Suriname	—	—
Ned. Antillen	„ 4.259.062,74	„ 4.309.114,96
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 27.824.196,16	„ 27.654.718,80
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 475.646.770,89	„ 417.270.473,26
Andere staatsbedrijven	—	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 2060.542.026,78	„ 2061.667.052,78

MAANDCIJFERS.

GECOMBINEERDE MAANSTAAT VAN DE VIER NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

(In miljoenen gulden)	Nederl. Banken		Nederl. Banken en Ned. Handel-Mij.	
	31 Aug. 1949	30 Sept. 1949	31 Aug. 1949	30 Sept. 1949
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	67	69	87	104
Ned. schatkistpapier	2113	2124	2644	2688
	2180	2193	2731	2792
Ander overheidspapier	53	56	108	115
Wissels	8	9	11	11
Bankiers in binnen- en buitenland	89	117	112	149
Prolong. en voorsch. tegen effecten	35	37	46	49
	185	219	277	324
Debiteuren	457	463	554	568
Effecten en syndicaten	13	14	20	20
Deelnemingen (incl. voorschotten)	28	28	39	39
	498	505	613	627
Gebouwen	9	9	16	16
Diverse rekeningen	—	—	—	—
Belegde bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2873	2927	3638	3760
Passiva:				
Crediteuren	2301	2352	2897	2987
Wissels	2	3	2	3
Deposito's op termijn	240	241	326	332
Kassiers en genom. daggeld.	8	3	8	4
Diverse rekeningen	83	89	96	125
Bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2635	2689	3330	3452
Aandelenkapitaal	160	160	211	211
Reserve	78	78	97	97
	2873	2927	3638	3760

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitel. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere credieten
31. Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.163,7
15 Oct. 1949	6.149,1	191,8	110,0	39,7	4.249,1	1.867,9
22 Oct. 1949	6.147,9	235,7	111,2	39,7	4.228,5	1.929,9
31 Oct. 1949	6.161,7	254,5	110,2	39,7	4.355,6	1.837,7

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden gulden).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoeft bij corresp. in het buitenland en buit. taalmiddelen	Voorschotten in rek. crt (incl. bel.)	Bankbiljetten in omloop
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	153.109	2.744.151
26 Sept. '49	621.571	332.074	195.343	142.642	2.966.007
3 Oct. '49	621.695	337.721	292.546	144.298	3.020.723
10 Oct. '49	621.840	332.787	372.974	143.976	2.974.934
17 Oct. '49	621.989	351.990	351.252	145.480	2.943.039
24 Oct. '49	622.129	353.506	359.417	146.702	2.938.219
31 Oct. '49	622.225	338.943	372.485	163.312	3.006.500
7 Nov. '49	622.363	331.033	404.259	141.416	2.967.889

Data	Saldo in rekening courant					
	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Geblokkeerde saldi	Saldo van banken in Nederland	Vrije saldi van vreemde banken.	Andere vrije saldi
30 Dec. '46	—	—	—	—	—	—
25 Sept. '49	380.875	351.140	2.269	82.347	501.812	435.069
3 Oct. '49	389.518	364.914	2.259	42.306	471.392	548.127
10 Oct. '49	473.694	376.228	2.248	36.527	458.885	598.314
17 Oct. '49	502.779	421.099	2.245	53.685	441.528	556.448
24 Oct. '49	531.000	440.389	2.246	64.586	419.078	539.934
31 Oct. '49	547.866	539.471	2.184	33.807	411.303	433.997
7 Nov. '49	608.253	539.471	2.142	50.773	414.425	440.545

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 7 November 1949.

Activa.	
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f —) Bijbank „ —) Agentsch. „ 1.000,—) f 1.000,—)
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4°, van de Bankwet 1948)	—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.800.000.000,—
Voorschotten in rek. crt op onderpand (incl. beleningen)	Hoofdbank f 135.690.077,23) Bijbank „ 577.874,90) Agentsch. „ 5.147.592,93) f 141.415.545,06
Op effecten enz.	f 141.415.545,06
Op goederen en celen	f 140.368.911,64) f 1.046.633,42) f 141.415.545,06)
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	—
Boekvoordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal	Gouden munt en gouden muntmateriaal f 612.113.597,76 Zilveren munt enz. „ 10.248.550,89 f 622.362.148,65
Papier op het buitenland	f 331.032.950,—
Tegoeft bij correspondenten in het buitenland	402.409.340,66
Buitenlandse betaal-middelen	1.849.579,26 f 735.291.869,92
Vorderingen in gulden op vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen	355.655.100,44
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfondsen en voorzieningsfonds	120.758.059,99
Gebouwen en inventaris	2.000.000,—
Diverse rekeningen	197.785.269,88 f 5.475.268.993,94
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	15.333.335,71
Bijzondere reserves	61.674.999,18
Pensioenfondsen	22.624.640,90
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	1.499.667,79
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiffen)	72.237.175,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiffen)	2.967.839.200,—
Bankassigaties in omloop	46.258,99
Rekening courant saldo's	's Rijks Schatkist f 608.253.175,72 's Rijks Schatkist bijzondere rekening „ 539.471.205,89 Geblokkeerde saldo's „ 2.142.105,15 Saldo's van banken in Nederland „ 50.773.364,93 Vrije saldo's van vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen „ 414.424.910,72 Andere vrije saldo's „ 440.545.391,63 f 2.055.610.152,77
Crediteuren in vreemde geldsoort	5.044.348,68
Diverse rekeningen	253.309.213,92 f 5.475.268.993,94

1) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
2) Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) „ 34.259.225,—
Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten „ 135.091.372,—

FEDERAL RESERVE BANKS.
(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Gouddertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
13 Oct. 1949	23.355	22.807	255	17.779
20 Oct. 1949	23.325	22.776	267	17.666
27 Oct. 1949	23.320	22.774	279	17.403
Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
13 Oct. 1949	23.369	17.906	551	16.116
20 Oct. 1949	23.262	17.864	317	16.405
27 Oct. 1949	23.192	17.634	374	16.098

Aanneming-Maatschappij „De Kondor” N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Uitgifte van f 450,000 gewone aandelen,

in stukken groot nom. f 500 aan toonder,

voor de helft delende in de winst van het boekjaar 1949 en ten volle in die van volgende boekjaren.

Ondergetekende bericht, dat zij de inschrijving op bovengenoemde aandelen, uitsluitend voor houders van gewone aandelen, openstelt op

Vrijdag 11 November 1949,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur, bij haar kantoren te **Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage**

tot den koers van 100 pCt.

op de voorwaarden van het prospectus dd. 2 November 1949. Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn verkrijgbaar bij de inschrijvingskantoren.

**Nederlandsche Handel-
Maatschappij, N.V.**

Amsterdam, 2 November 1949.

Waar ter wereld

U ook artikelen wenst af te zetten of contacten wenst te leggen, een advertentie in het Netherlands Trade Bulletin, wekelijkse buitenlandse nevenuitgave van het bekende weekblad „Groothandel”, kan U helpen. Uitsluitend zij, die met Nederland, reeds in zakenrelatie staan of deze wensen, ontvangen deze uitgave, welk adressenmateriaal het resultaat is van langdurig speuren en informeren.

Advertentie-opdrachten moeten uiterlijk Dinsdag per 1e post in ons bezit zijn, om nog te kunnen worden opgenomen in het nummer dat dezelfde week verschijnt.

**Administratie Groothandel - neven-
editie Netherl. Trade Bulletin - Post-
box 42, Schiedam.**

Advertenties voor het volgend nummer dienen uiterlijk 15 November a.s. met de ochtendpost in het bezit te zijn van de Administratie, Postbus 42, Schiedam.

VOOR ELECTRICITEIT
HEEMAF

◆ Beschikbare krachten ◆

LANDBOUWKUNDIGE

(M.L.S. Groningen)

die gespecialiseerd is in de maiscultuur (vooral hybride mais) in Nederland en de Verenigde Staten, wil in dienst treden van onderneming op agrarisch gebied.

Br. onder no. ESB 1560, bur. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

ASS.-ACCOUTANT

met 4 jaar ervaring op prima accountantskantoor, in het voorjaar 1950 afstuderend doct. economie, wenst van betrekking te veranderen. Br. onder no. ESB 1558, bur. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

Economisch Candidaat

30 jaar, ongehuwd, representatief, in het bezit van een geldig quota-nummer voor de Verenigde Staten, zag zich gaarne door een Nederlandse onderneming met vestigingen daar te lande uitgezonden. Is bereid de overtocht zo nodig zelf te bekostigen. Br. no. ESB 1557, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

Aan dit nummer is een
inlegvel toegevoegd van

**DE CHEMISCHE FABRIEK
L. VAN DER GRINTEN
VENLO**

N.V. PHILIPS' TELECOMMUNICATIE INDUSTRIE
v/h Nederlandsche Seintoestellen Fabriek
HILVERSUM

Alle Communicatie-apparatuur op het gebied van
Radio - Lijntelefonie - Automatische telefonie

C. MASTENBROEK

Ben. Molendijk 14 - Goudswaard

- **BEDRIJFSADMINISTRATIE**
- **BOEKHOUDINGEN**
- **BELASTINGZAKEN**

Vacatures

LEVER'S ZEEP MAATSCHAPPIJ N.V.

vraagt voor zo spoedig mogelijke
dienststreding

Directie Secretaris

bij voorkeur Doctorandus
Economie

Schriftelijke sollicitaties, met vermelding van leeftijd,
opleiding en praktijk, onder No. 118, te richten aan
Afdeling Personeelszaken, Kantoor Rotterdam, Postbus
760, aldaar,

Wij bieden U op ons modern kantoor een pret-
tige werkkring met gunstige perspectieven als

Zelfstandig Correspondent

hoofdz. Nederlands, tenminste indien U meent
aan de volgende eisen te kunnen voldoen: H.B.S.
5-j. c. of enige jaren economische studie, diploma('s)
handelscorresp., enige ervaring op publiciteits- en
boekhoudkundig gebied, vlotte stijl, commerciële
aanleg.

Uw sollicitatie, welke met discretie wordt
behandeld, kunt U inzenden onder no. ESB 1559,
būr. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

Stichting Revalidatie Centrum Rotterdam
Het Bestuur der Stichting roept op sollicitanten naar
de functie van

Administratief Directeur

Vereisten: ruime algemene ontwikkeling, organisatorisch
vermogen, sociale belangstelling.
Aanvangsalaris f 6.000.— per jaar.

Sollicitaties, uitsluitend schriftelijk, met uitvoerige inlichtin-
gen omtrent opleiding en levensloop, binnen 14 dagen na
het verschijnen van dit blad, te richten aan de secretaris
der Stichting, Adriaan van der Doeslaan 4, Rotterdam N.
Photo bijsluiten.

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

IN DIT BLAD
ADVERTEERT
U
MET SUCCES!!

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Eko-
nomie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar;
voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de
tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel
of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,—
per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden
beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzee-
dijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de
Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven
op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht
voor om advertenties zonder opgaf van redenen te weigeren.